

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Strategija Vlade Republike Slovenije na področju priseljavanja

Marec 2024

KAZALO

I. IZHODIŠČA	5
II. STRATEŠKI CILJI	11
Strateški cilj 1: zunanje delovanje za zagotavljanje urejenega in varnega priseljevanja s posebnim poudarkom na zaščiti življenj in dostojanstva priseljencev	11
Podcilj 1.1: obravnava vzrokov za priseljevanje	12
Podcilj 1.2: podnebne spremembe in mobilnost	14
Podcilj 1.3: sodelovanje v mednarodnih civilnih misijah kriznega upravljanja	15
Strateški cilj 2: spodbujanje priseljevanja zaradi zaposlitve ali dela z namenom zmanjševanja strukturnih neskladij na slovenskem trgu dela na družbeno odgovoren način ter upošteva globalni kontekst	15
Podcilj 2.1: ugotovitev potreb po ustrezni delovni sili	16
Podcilj 2.2: sklenitev dvostranskih sporazumov o zaposlovanju in socialnem zavarovanju s posameznimi tretjimi državami ter mednarodne aktivnosti	16
Podcilj 2.3: izboljšanje zakonodajnega okvira, poenostavitev postopkov zaposlovanja tujcev in odprava administrativnih ovir	17
Podcilj 2.4: zaščita pravic delavcev	19
Podcilj 2.5 (skupni podcilj za strateška cilja 1 in 2): internacionalizacija in mobilnost na področju visokega šolstva kot pomembna dejavnika urejenih in varnih migracij ter priseljevanja zaradi zaposlitve ali dela	21
Strateški cilj 3: zaščita življenja in dostojanstva priseljencev ob upoštevanju temeljnih človekovih pravic in svoboščin ter načela solidarnosti	22
Podcilj 3.1: zagotavljanje hitrih in učinkovitih postopkov za ugotavljanje upravičenosti do mednarodne zaščite	22
Podcilj 3.2: zagotavljanje zadostnih in ustreznih nastanitvenih prostorov za prosilce za mednarodno zaščito	23
Podcilj 3.3: zagotavljanje zaščite ranljivim skupinam priseljencev	24
Podcilj 3.4: urejanje problematike sovražnega govora in drugih oblik sovražnosti proti priseljencem	27
Podcilj 3.5: preselitev oseb, ki potrebujejo mednarodno zaščito, iz tretjih držav in druge zakonite poti	28
Podcilj 3.6: priprava kontingentnega načrta v primeru aktivacije Zakona o začasni zaščiti razseljenih oseb	29

Strateški cilj 4: nedovoljeno priseljevanje in odpravljanje tveganj za nacionalno varnost v povezavi z organizirano kriminaliteto	30
Podcilj 4.1: nedovoljeno priseljevanje	31
Podcilj 4.2: varnostni dejavniki	33
III. IZVEDBENE AKTIVNOSTI	37

I. IZHODIŠČA

Sodobni migracijski tokovi so kompleksen in mnogovrsten pojav, v katerega je danes vključena večina držav, ki so kot države izvora, tranzita ali ciljne države del tesno povezanega sveta. Ključni vzroki za migracije so politične, varnostne in razvojne narave. Vse bolj v ospredje stopajo tudi drugi vzroki, ki so vezani predvsem na slabšanje življenjskih razmer na nekaterih območjih zaradi degradacije naravnega okolja, pomanjkanja osnovnih virov (hrana, voda) ter ekstremnih vremenskih pojavov.

Po oceni Mednarodne organizacije za migracije (IOM)¹ je bilo leta 2022 na svetu 281 milijonov migrantov,² kar je 3,64 % svetovnega prebivalstva. Med njimi je 52 % moških in 48 % žensk, 13 % je otrok, mlajših od 18 let. Na svetovni ravni so bile v letu 2022 prve štiri ciljne države ZDA, Nemčija, Savdska Arabija in Ruska federacija, prve štiri države izvora pa Indija, Mehika, Ruska federacija in Kitajska. Okoli 78 % priseljskega prebivalstva na svetovni ravni so delavci migranti.

1. januarja 2022³ je v Evropski uniji (EU) živel 23,8 milijona državljanov tretjih držav, kar je 5,3 % prebivalstva EU. 13,7 milijona je bilo državljanov druge države članice EU. Največje število priseljencev v EU so v letu 2021 zaznavale Nemčija, Španija, Francija in Italija. Selitveni prirast je bil v vseh državah članicah, razen v Grčiji, na Cipru, v Latviji in Romuniji, pozitiven, kljub temu, da so Grčija, Ciper, Portugalska, Slovenija in Slovaška zaznale zmanjšanje števila priseljencev v primerjavi z letom 2020. Glede na število prebivalcev je največji delež priseljencev v Luksemburgu, na Malti in Cipru. Slovenija je na desetem mestu (12 priseljencev na 1000 prebivalcev).

Od osamosvojitve dalje število prebivalcev v Sloveniji narašča, na kar je močno vplival neto selitveni prirast, ki je v obdobju 1991-2022 znašal dobrih 137 tisoč oseb (povprečno več kot 4 tisoč letno). Gibanje selitvenega prirasta je povezano tudi z gospodarskim ciklom. Tako se je na primer s krepitvijo gospodarske aktivnosti v Sloveniji v obdobju 2014–2019 povečeval tudi neto selitveni prirast. V letih 2020⁴ in 2021 se je dejanski neto selitveni prirast zmanjševal, na kar je vplivala predvsem kriza zaradi covid-19 in tudi povečana negotovost zaradi geostrateških napetosti. V letu 2022 se je ob naraščajočem pomanjkanju delovne sile, na katero je poleg demografskih gibanj in strukturnih neskladij na trgu dela vplivalo tudi okrepljeno povpraševanje v razmerah povečevanja gospodarske aktivnosti, neto selitveni prirast ponovno povečal na okoli 15 tisoč priseljenih. Rast zaposlenosti v zadnjih letih vedno bolj omogočajo priseljevanje tujcev (pozitivni selitveni prirast) in dnevni priseljenci, predvsem iz Hrvaške. Izobrazbena struktura tujih državljanov v Sloveniji je razmeroma nizka, saj je delež tujih državljanov z nizko izobrazbo bistveno večji kot v povprečju EU.

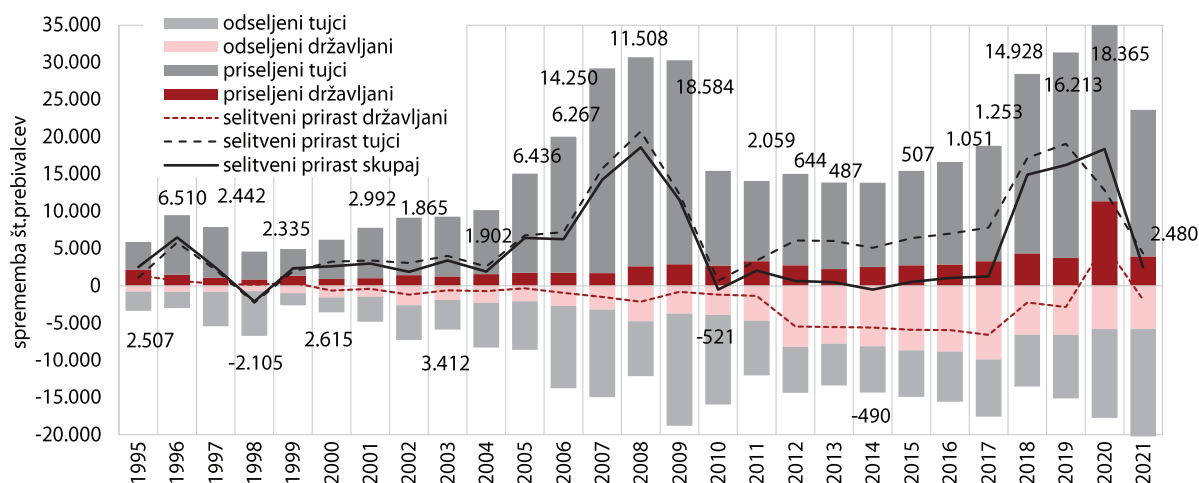
¹ <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>, 15. 6. 2023

² IOM pod izrazom migrant oziroma mednarodni migrant razume vsako osebo, ki je spremenila državo običajnega prebivališča, pri čemer razlikuje med kratkoročnimi in dolgoročnimi migranti. To pomeni, da se ocena migrantskega prebivalstva po metodologiji Mednarodne organizacije za migracije nanaša na osebe, ki živijo v državi, ki ni država njihovega rojstva (angl. *foreign born*).

³ Vir: EUROSTAT.

⁴ Visoko število priseljenih (zlasti državljanov Slovenije) v tretjem četrtletju 2020 je predvsem posledica administrativnega urejanja registra v skladu z Zakonom o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16). SURS je na podlagi različnih dodatnih podatkovnih virov, zlasti tistih, ki določajo status aktivnosti posameznika in po katerih sklepamo o dejanskem prebivanju osebe v Sloveniji, med prebivalce Slovenije uvrstil nekaj manj kot 7.500 teh oseb (97 % državljanov Slovenije in 3 % tujih državljanov). Večina teh prebivalcev se je najverjetneje vrnila iz tujine že pred leti ali celo desetletji, a tega iz različnih razlogov niso prijavili na upravni enoti (gl. Razpotnik idr., 2021, in Razpotnik, 2021).

Slika 1: Gibanje neto selitvenega prirasta v Sloveniji

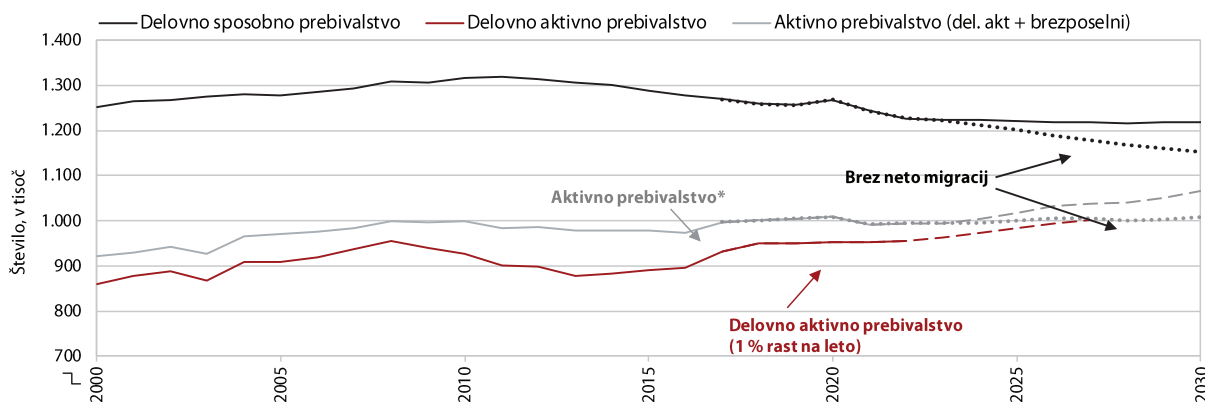

Vir: SURS (2023)

Demografska gibanja so ključni dejavnik pomanjkanja delovne sile. V Sloveniji smo bili v zadnjem desetletju priča hitremu staranju prebivalstva. Delež starejših od 65 let se je od osamosvojitve do leta 2021 (ko je znašal 20,9 %) skoraj podvojil, hitro pa se je povečeval tudi v zadnjem desetletju (za 4 o. t.). Med letoma 2010 in 2021 se je število prebivalcev v najbolj aktivni dobi (20–64 let) zmanjšalo za 62 tisoč, kar je ob povečanem povpraševanju po delovni sili v letih 2021 in 2022 povzročalo težave podjetij pri iskanju delavcev zaradi pomanjkanja delovne sile, kar bo srednjeročno postalo omejitveni dejavnik za doseganje družbene blaginje. Težavo pomanjkanja delovne sile podjetja rešujejo z zaposlovanjem tuje delovne sile, katere večji del prihaja iz držav Zahodnega Balkana. Izobrazbena struktura zaposlenih tujih državljanov v Sloveniji je precej nižja kot v drugih državah EU, kar odraža potrebe trga dela. Celovito načrtovanje politike priseljevanja je zato ključno za zagotavljanje zadostnega obsega delovne sile in nadaljnje povečevanje blaginje.

Po oceni Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj bo brez velikega selitvenega prirasta skorajda nemogoče zagotoviti rast števila delovno aktivnih prebivalcev. Kot kažejo simulacije, bi manjši ali celo ničelni neto selitveni prirast bistveno povečal težave z zagotavljanjem ustrezne delovne sile. Demografske projekcije namreč kažejo, da bi se tudi ob zmernem pozitivnem neto selitvenem prirastu (ko je število priseljenih večje od števila odseljenih za 6.203) v obdobju 2023–2030 število prebivalcev v starosti 20–64 let (delovno sposobno prebivalstvo na sliki) zmanjševalo za več kot 5 tisoč oseb letno, ob ničelnem selitvenem prirastu pa bi to zmanjšanje znašalo v povprečju 10 tisoč oseb na leto. Po scenariju večjega selitvenega prirasta iz projekcije EUROPOP2023 (ko je v obdobju 2023–2030 povprečni letni neto selitveni prirast 11.906 oseb, kar je 5.703 oseb več na leto kot v osnovnem scenariju) bi se upadanje števila prebivalcev v veliki meri ustavilo oziroma bi to srednjeročno omogočilo nadaljnje naraščanje delovno aktivnega prebivalstva v povprečju za 1 % oziroma za tisoč oseb na leto.

Slika 2: Scenarij gibanja delovno sposobnega in aktivnega prebivalstva srednjeročno kaže na omejitve za rast delovno aktivnega prebivalstva⁵

Vir: Eurostat (2023); preračuni UMAR

Podobno kažejo tudi srednjeročne napovedi potreb trga dela, ki jih je pripravilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki kažejo na nadaljevanje rasti zaposlenosti v obdobju 2023-2027, a ne v vseh dejavnostih. V nekaterih dejavnostih naj bi se število zaposlenih zmanjšalo (najbolj v predelovalnih dejavnostih), v več dejavnostih pa povečalo (najbolj v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (M) ter informacijsko-komunikacijskih dejavnostih (J)).⁶ Po poklicnih skupinah naj bi bilo v obdobju napovedovanja, tj. 2023-2037, torej dolgoročno, povpraševanje največje po strokovnjakih,⁷ ki so tudi edina poklicna skupina, za katero naj bi bile poleg nadomestnih zaposlitev (zaradi upokojitev in podobno) na voljo tudi nova delovna mesta, v drugih poklicih pa bo zaposlovanje le nadomestne narave (nadomeščanje upokojitev).

Statistični podatki sicer kažejo, da se tujci k nam pretežno priseljujejo zaradi dela in posledično združitve z družino. Tako je bilo od vseh izdanih dovoljenj za začasno prebivanje v obdobju od 1. januarja 2018 do 31. decembra 2023 največ izdanih zaradi zaposlitve ali dela – 309.417 (68,1 %), sledijo razlog oziroma namen prebivanja zaradi združitve družine (skupno za družinske člane državljanov tretjih držav in družinske člane EU ali slovenskih državljanov) – 104.488 (23 %), študij – 29.510 (6,5 %) in preostali razlogi – 11.063 (2,4 %). Naraščanje števila izdanih dovoljenj za začasno prebivanje se v navedenem obdobju poleg izdanih dovoljenj zaradi zaposlitve ali dela opaža tudi pri vseh preostalih razlogih.

V zadnjih letih se Slovenija, tako kot druge države EU, spoprijema tudi s preobremenjenim sistemom mednarodne zaščite. Glede na statistične podatke je Slovenija tranzitna država, saj prevladuje izrazito velik delež prosilcev za mednarodno zaščito, ki po nekaj dneh zapustijo Republiko Slovenijo.

V Sloveniji je bilo v letu 2023 vloženi skupno 7261 prošnji, kar je 6-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2022. V letu 2023 so 79 % vseh vloženi prošnji vložili državljani Maroka, sledijo državljani Alžirije, Pakistana in Indije.

⁵ Scenariji rasti aktivnega prebivalstva so povzeti po Peschner in Fotakis (2013), vključuje pa nadaljevanje trenda naraščanja deleža visoko izobraženih, izenačitev (nižje) stopnje aktivnosti žensk z (višjo) stopnjo aktivnosti moških do leta 2030 in povečanje stopnje aktivnosti starejših za 15 o. t. do leta 2030.

⁶ V obdobju 2023–2027 naj bi se najbolj povečalo število delovnih mest v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (M), (Capriolo, 2023).

⁷ V obdobju 2023–2027 naj bi bilo največ potreb po strokovnjakih na področju matematično-naravoslovnih in tehnično-tehnoloških ved, poslovanja in upravljanja, IKT, prava, družboslovja, kulture, izobraževanja in zdravstva (Capriolo, 2023).

Tudi v letu 2023 se je nadaljeval trend zapuščanja Republike Slovenije pred koncem postopka mednarodne zaščite, vendar v primerjavi z letom prej prosilci v Sloveniji ostajajo dlje. V letu 2023 je tudi opazen trend obravnave prošenj za mednarodno zaščito v okviru tako imenovanega dublinskega postopka. Tako je bila obravnavana polovica vseh prošenj. V letu 2023 je bilo ugodeno 129 prošnjam za mednarodno zaščito, kar je manj kot leto prej, ko je bilo ugodeno 203 prošnjam. Glede na vse vložene prošnje je bilo ugodeno 2 % prošenj oziroma 45 % prošenj, potem ko so bile vsebinsko obravnavane.

Slovenija kot članica EU zagotavlja tudi začasno zaščito razseljenim osebam, ki je bila zaradi invazije na Ukrajino aktivirana z izvedbenim sklepom Sveta EU. Od 24. februarja 2022 do maja 2023 je tako v EU prispelo že več kot 8 milijonov razseljenih oseb iz Ukrajine, predvsem prek Poljske, Slovaške, Madžarske in Romunije, v tem času pa je na ravni EU status začasne zaščite pridobilo že približno 4,1 milijona razseljenih oseb iz Ukrajine. V Republiki Sloveniji je imelo konec leta 2023 veljavni status začasne zaščite približno 9000 državljanov Ukrajine.

Ker je narava vojne v Ukrajini nepredvidljiva, je bila začasna zaščita na ravni EU podaljšana do marca 2025, pri čemer je na ravni EU veliko izzivov, s katerimi se bodo morale spoprijeti države članice, med njimi je tudi vključitev na trg dela.

Oblikovanje politike priseljevanja in razvoja z globalnega vidika je sodoben način, v ospredju je razumevanje vseh vidikov priseljevanja in izboljšanje ukrepov za njegovo upravljanje. Vlada Republike Slovenije je v trenutnih razmerah prepoznala pomen celovitega upravljanja priseljevanja, dejstvo, da delni ukrepi brez konteksta ne vodijo do zelenega cilja ter da je priseljevanje treba obravnavati večplastno, celostno in dolgoročno. Navedeno izhaja tudi iz koalicijskega dogovora 2022–2026, ki predvideva iskanje celovitih rešitev na področju priseljevanja z izdelavo nove strategije, ki bo upoštevala spreminjajoči se globalni vidik in dogajanje v naši okolici ob absolutnem spoštovanju človekovih pravic ter s poudarkom na varovanju ranljivih skupin prebivalstva. V dogovoru so poudarjeni tudi pregon organiziranih kriminalnih združb, ki se ukvarjajo s tihotapljenjem ljudi, zagotavljanje varnejših migracijskih poti ter izvajanje učinkovitih azilnih postopkov, v katerih bodo spoštovane temeljne človekove pravice in svoboščine. Obravnavane so tudi potrebe gospodarstva in storitve javnega sektorja pri zaposlovanju tujcev iz EU in tretjih držav ter učinkovitejši nadzor nad zaposlovanjem tujih delavcev, kjer je izkazano največje tveganje množične zlorabe pravic delavcev.

Navedeni cilji imajo podlago tudi v dveh temeljnih političnih dokumentih na tem področju, to je Resoluciji o imigracijski politiki Republike Slovenije iz leta 1999 in Resoluciji o migracijski politiki Republike Slovenije iz leta 2002, poleg tega pa tudi v mednarodnopravnih aktih, zakonodaji EU in notranji zakonodaji s področja migracij.

V Resoluciji o imigracijski politiki Republike Slovenije, ki jo je Državni zbor Republike Slovenije sprejel leta 1999, je kot celovita imigracijska politika opredeljena politika, ki bo sposobna obravnavati vse oblike priseljevanja in se odzivati na različne izzive, njeno izvajanje pa zahteva celovito normativno ureditev, ki temelji na določitvi za to področje pristojnih organov odločanja in upravljanja.

Kot temelji politike priseljevanja so bili določeni:

- svetovna solidarnost in dejavno delovanje na področju preprečevanja vzrokov množičnih migracij;
- aktivna slovenska politika v evropskem prostoru;
- aktivna slovenska politika s sosednjimi državami v srednji in jugovzhodni Evropi;
- zaščita in pomoč beguncem ter drugim iskalcem azila ter osredotočenje na možnosti vračanja;
- zakonska ureditev priseljevanja;
- preprečevanje nezakonitega priseljevanja;

- integracija;
- stalno spremljanje razmer v Sloveniji in po svetu.

Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije, sprejeta v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2002, je dopolnila načela in cilje Resolucije o imigracijski politiki Republike Slovenije iz leta 1999 ter opredelila, da morajo novo dinamiko migracijskih tokov spremljati nove oblike upravljanja priseljevanja. V resoluciji je zapisano: »Z zmanjšano rastjo priliva v aktivno prebivalstvo v kontekstu vedno večje potrebe po delavcih, še posebno visoko strokovno usposobljenih, v nekaterih primerih pa tudi nekvalificiranih, se v začetku 21. stoletja v razvitem svetu, in še posebno v Evropi, dogajajo velike spremembe, ki ne učinkujejo le na intenzivnost in kvaliteto migracijskih tokov, z novimi smermi in regijami, ki se vpletajo v ta proces, temveč tudi na reakcije držav in skupnosti držav na migracijske fenomene. Rastoči trend upravljanja migracij in upravljanja migracijskih politik na regionalnih ravneh, od katerih je Evropska unija najizrazitejša, s hkratno potrebo po upravljanju migracijskih politik na svetovni ravni, lahko vidimo kot proces borbe različnih interesov za re/definiranje kategorij migracij in kodificiranje področja dovoljenega in področja nezakonitega gibanja ljudi.« Politika migracij je opredeljena kot tematsko področje, ki je z lastno strategijo, načeli, izhodišči in pravili integralna in fleksibilna entiteta prebivalstvenega, gospodarskega, družbenokulturnega in političnega razvoja Republike Slovenije.

Glede na svoj splošni pomen se temeljna načela oblikovanja politike priseljevanja Republike Slovenije, ki so bila opredeljena v predhodni resoluciji, niso spremenila in ostajajo:

- načelo solidarnosti, mednarodne delitve bremen in odgovornosti;
- načelo odgovornosti do državljanov in države;
- načelo spoštovanja prava in človekovih pravic;
- načelo dolgoročne makroekonomske koristnosti;
- načelo zgodovinske odgovornosti;
- načelo enakopravnosti, svobode in vzajemnega sodelovanja.

Med ukrepi za uveljavitev politike priseljevanja resolucija predvideva vzpostavitev institucij za funkcionalno in razumno izvajanje upravnih postopkov, za usklajeno delovanje horizontalnih in vertikalnih ravni državnih organov ter za vodenje celovite politike priseljevanja, kar pomeni tudi sodelovanje s skupnostmi lokalne samouprave in sodelovanje z znanstvenoraziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami ter nevladnimi organizacijami, ki delujejo na področju priseljevanja.

Kot ugotovljeno že z resolucijama, je področje priseljevanja dinamično in hitro spreminjajoče se področje, ki zahteva hitro prilagajanje spreminjajočim se razmeram.

Glede na prihodnje negativne demografske trende pa mora Strategija Vlade Republike Slovenije na področju priseljevanja upoštevati tudi pomen in namen Strategije dolgožive družbe,⁸ ki jo je Vlada Republike Slovenije sprejela julija 2017. Čeprav se Strategija dolgožive družbe osredotoča predvsem na ukrepe za kakovostno staranje, bodo imeli pri oblikovanju odgovorov na izzive zaradi demografskih sprememb pomemben vpliv tudi ukrepi na drugih področjih, med drugim tudi na področju priseljevanja.

Strategija Vlade Republike Slovenije na področju priseljevanja glede na vse navedeno priseljevanje obravnava kot splošni in stalni družbeni pojav, prepoznava razvojne možnosti na podlagi priselje-

⁸ Strategijo dolgožive družbe je Vlada RS sprejela julija 2017. Gradivo je dostopno na spletni strani: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2017/dolgoziva_druzba/Strategija_dolgozive_druzbe_200717.pdf.

vanja ter spoštovanje temeljnih človekovih pravic kot osnovno vodilo pri obravnavi priseljevanja za zaščito življenja in dostojanstva vseh. Strategija tako zastavlja naslednje cilje:

- skupnostno delovanje pri obravnavi priseljevanja,
- krepitev medresorskega sodelovanja in spodbujanje dialoga s civilno družbo pri obravnavi priseljevanja,
- spodbujanje zakonitega priseljevanja in poenostavitev postopkov,
- zaščita življenja in dostojanstva,
- zagotavljanje visoke ravni zaščite za delavce priseljence,
- prizadevanje za zagotavljanje varnih, zakonitih in dopolnilnih poti,
- zaščita ranljivih skupin priseljenecv,
- obravnava sovražnega govora in drugih oblik nestrpnosti do priseljenecv,
- preprečevanje in preganjanje vseh oblik izkoriščanja priseljenecv v Sloveniji.

Foto: Alexsl, Getty Images Signature

Sodobni migracijski tokovi so kompleksen in mnogovrsten pojav, v katerega je danes vključena večina držav, ki so kot države izvora, tranzita ali ciljne države del tesno povezanega sveta

II. STRATEŠKI CILJI

STRATEŠKI CILJ 1: ZUNANJE DELOVANJE ZA ZAGOTAVLJANJE UREJENEGA IN VARNEGA PRISELJEVANJA S POSEBNIM Poudarkom NA ZAŠČITI ŽIVLJENJ IN DOSTOJANSTVA PRISELJENCEV

Slovenija prispeva k mednarodni solidarnosti za zaščito življenj priseljencev in varstvo njihovih temeljnih človekovih pravic z vključevanjem v mednarodne dejavnosti ter sprejemanjem ustreznih ukrepov. Pri tem v skladu dokumenti, ki opredeljujejo zunanjo politiko Slovenije,⁹ posebno pozornost namenja ranljivim skupinam, kot so otroci, mladoletniki brez spremstva, ženske v stiski, pripadniki etničnih in verskih manjšin, žrtve nasilja, starejši, invalidne osebe in drugi.

Slovenija je zagovornica multilateralnega spoprijemanja z izzivi priseljevanja in podpira prizadevanja mednarodne skupnosti za boljše in varnejše upravljanje migracijskih tokov. Aktivno deluje v okviru Organizacije združenih narodov (OZN) in njenih specializiranih agencij, zlasti IOM in Visokega komisarjata ZN za begunce (UNHCR). Sodeluje pri izvajanju Globalnega dogovora o varnih, urejenih in zakonitih migracijah. Kot članica EU sooblikuje migracijsko politiko EU in celostna partnerstva s tretjimi državami ter deluje v okviru Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD). Posebno pozornost namenja varovanju ranljivih skupin priseljencev, hkrati pa pri sledenju ciljem politike priseljevanja upošteva tudi demografske izzive ter aktivnosti za zagotavljanje visoke dodane vrednosti.

Slovenija si bo tudi v prihodnje prizadevala za vzdrževanje dvostranskih stikov z državami izvora in tranzita. Sodelovanje s temi državami ne bo omejeno zgolj na preprečevanje nedovoljenega priseljevanja, temveč bo vsebovalo tudi vizijo vzpostavitve celovitejših in tesnejših partnerskih odnosov. Slovenija si bo v okviru dvostranskega sodelovanja z državami izvora prizadevala za napredek na tistih področjih, ki lahko imajo pozitivne učinke na odpravo strukturnih nesorazmerij in izboljšujejo upravljanje. Zlasti gre za sodelovanje na področju izobraževanja, digitalizacije, javnih financ, kmetijstva in gozdarstva, okoljskih rešitev in zdravstva.

⁹ Deklaracija o zunanji politiki RS, strategija zunanje politike RS, Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči RS in Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči RS do leta 2030.

Foto: Mathias Reding, Pexels

Slovenija je zagovornica multilateralnega spoprijemanja z izzivi priseljevanja in podpira prizadevanja mednarodne skupnosti za boljše in varnejše upravljanje migracijskih tokov

Podcilj 1.1: obravnava vzrokov za priseljevanje

Slovenija z mednarodnim razvojnim sodelovanjem in humanitarno pomočjo prispeva k bolj uravnoteženemu in pravičnejšemu svetovnemu razvoju ter prevzema del odgovornosti za odpravo revščine in neenakosti ter spodbuja trajnostni razvoj.¹⁰ Pri tem upošteva povezavo med varnostjo, priseljevanjem in razvojem. Zavzema se za človekove pravice, enake možnosti, dobro upravljanje in pravno državo tako v državah izvora, tranzitnih državah kot v državah gostiteljicah.

Načrtovanje in izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije temelji na ciljih Agende za trajnostni razvoj do leta 2030. Doseganje ciljev trajnostnega razvoja prispeva k odpravi temeljnih vzrokov za priseljevanje, pri čemer priseljevanje neposredno obravnava podcilj 10.7 »omogočiti urejene, varne, zakonite in odgovorne migracije ter mobilnost ljudi, tudi z izvajanjem načrtovanih in dobro upravljanih migracijskih politik«.

¹⁰ Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja predvideva, da je delovanje Republike Slovenije usmerjeno v podporo partnerskim državam pri njihovem uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, in sicer na štirih izbranih področjih. To so: (i) dostojno delo, produktivna zaposlenost in trajnostni gospodarski razvoj (cilj trajnostnega razvoja št. 8); (ii) miroljubne in vključujoče družbe ter učinkovite, odgovorne in pregledne ustanove (cilj trajnostnega razvoja št. 16); (iii) trajnostni načini proizvodnje in porabe oziroma krožno gospodarstvo (cilj trajnostnega razvoja št. 12) ter (iv) boj proti podnebnim spremembam (cilj trajnostnega razvoja št. 13). Presečni temi mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči sta varstvo okolja in enakost spolov. Temi sta vključeni v načrtovanje, oblikovanje, izvajanje in evalvacijo posameznih aktivnosti ter razvojnega sodelovanja kot celote. Veljavna strategija zunanje politike Republike Slovenije upravljanje migracij uvršča med prednostna področja delovanja na področju razvojnega sodelovanja.

Eden glavnih izzivov pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja je naraščanje števila kompleksnih razmer v svetu (povezanih z oboroženimi konflikti, napetostmi, naravnimi nesrečami ali drugimi nesrečami velikih razsežnosti), ki povečujejo akutne humanitarne potrebe in preusmerjajo pozornost od bolj dolgoročnih aktivnosti za uresničevanje razvojnih ciljev. Slovenija s tega vidika poudarja svojo zavezo promociji, zagovarjanju in spoštovanju mednarodnega prava, vključno s področjem mednarodnega humanitarnega prava kot najboljšega zagotovila mednarodnega miru in varnosti. Slovenija poudarja tudi humanitarno-razvojno-mirovno povezovanje, s čimer se povezujejo zagotavljanje nujne pomoči prizadetemu prebivalstvu, obnova in rehabilitacija ter razvojno sodelovanje. S humanitarnim delovanjem bo Slovenija zagotavljala nujno pomoč beguncem in notranje razseljenim osebam. Z reševanjem posledic humanitarnih kriz, krepitevijo odpornosti proti krizam, z zgodnjim opozarjanjem nanje in njihovim preprečevanjem bo poskušala prispevati k odpravljanju temeljnih vzrokov za priseljevanje. Pomemben vidik za varno vračanje beguncev in notranje razseljenih oseb sta povojna obnova in rehabilitacija. Dolgoročni cilj je skupna izgradnja miroljubnih in vključujočih družb, katerih sestavni del je zagotavljanje enakosti spolov in opolnomočenje žensk. K odpravljanju ekonomskih vzrokov za priseljevanje bistveno prispevajo zagotavljanje dostojnega dela, produktivna zaposlenost in trajnostni gospodarski razvoj.

V primeru povečevanja proračunskih sredstev za uradno razvojno pomoč skladno s sprejetimi zavetami¹¹ se razvojne dejavnosti lahko nadgradijo s konkretnimi dejavnostmi, ki bolj ciljno in neposredno obravnavajo oziroma preprečujejo priseljevanje ter izpolnjujejo strateške prednostne naloge:

1. odpraviti vse oblike revščine (cilj trajnostnega razvoja št. 1),
2. dostojno delo, produktivna zaposlenost in trajnostni gospodarski razvoj (cilj trajnostnega razvoja št. 8),
3. zmanjšati neenakost znotraj držav in med njimi (cilj trajnostnega razvoja št. 10),
4. miroljubne in vključujoče družbe ter učinkovite, odgovorne in pregledne ustanove (cilj trajnostnega razvoja št. 16).

Izobraževanje ostaja pomembno področje in sredstvo za uresničevanje teh ciljev. Dodatno sredstvo za uresničevanje vseh navedenih ciljev pa je tudi mehanizem skrbnega pregleda podjetij glede trajnosti. Decembra 2023 sta Svet EU in Evropski parlament sklenila dogovor o direktivi o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti, ki bo za velika podjetja določila obveznosti glede dejanskih in morebitnih škodljivih vplivov na človekove pravice in okolje v zvezi z njihovimi lastnimi dejavnostmi, dejavnostmi njihovih podružnic ter dejavnostmi, ki jih izvajajo njihovi poslovni partnerji. Dogovor sicer ni optimalen, a je pomemben korak pri zagotavljanju odgovornosti podjetij za kršitve, ki jih povzročijo ali k njim prispevajo.

Kot članica EU si bo Slovenija prizadevala tudi za ambiciozno izvajanje novega Partnerskega sporazuma med EU in članicami Organizacije afriških, karibskih in pacifiških držav (Samojski sporazum).¹²

V okviru instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI – Globalna Evropa), vzpostavljenega leta 2021, Slovenija podpira programe za upravljanje priseljevanja in obravnavanje temeljnih vzrokov za priseljevanje.

¹¹ 0,33 % BDN do leta 2030.

¹² Med prednostnimi področji Samojskega sporazuma so: 1) človekove pravice, demokracija in upravljanje v družbah, ki se osredotočajo na ljudi in temeljijo na pravicah; 2) mir in varnost; 3) človekov in socialni razvoj; 4) vključujoča trajnostna gospodarska rast in razvoj; 5) okoljska trajnost in podnebne spremembe; 6) migracije in mobilnost.

Podcilj 1.2: podnebne spremembe in mobilnost

Zaradi pomembne povezave med podnebnimi spremembami, okoljsko degradacijo ter priseljevanjem in mobilnostjo, ki se kaže v čezmerni porabi in netrajnostno naravnani proizvodnji ter izčrpanju naravnih virov, uničevanju biotske raznovrstnosti in posledicah podnebnih sprememb, si Slovenija v okviru multilateralnih prizadevanj za svetovno prehransko varnost prizadeva za vključujočo in usklajeno izgradnjo odpornih in trajnostnih oskrbovalnih modelov ter za razumevanje pomena pravice do čistega, zdravega in trajnostnega okolja.

Slovenija bo v okviru EU in na svetovni ravni na področju podnebja opozarjala na povezavo med vodo in podnebnimi spremembami, na povezavo med podnebnimi spremembami in varnostjo ter mirom in pravico do čistega, zdravega in trajnostnega okolja ter pravico do pitne vode kot temeljne človekove pravice. S svojim znanjem, tehnologijo, izkušnjami in dobrimi praksami na področju trajnostnega upravljanja voda bo prispevala k učinkovitemu in trajnostnemu upravljanju čezmejnih vodnih virov, s tem pa k izgradnji zaupanja in preprečevanju konfliktov.

Podcilj 1.3: sodelovanje v mednarodnih civilnih misijah kriznega upravljanja

Slovenija kot integralni del celostnega načina obravnave priseljevanja s sodelovanjem v civilnih misijah EU, OZN, Organizacije za varnost in sodelovanje (OVSE) v Evropi aktivno prispeva h krepitvi učin-

Foto: Piyaset, Getty Images

Slovenija si prizadeva za čisto, zdravo in trajnostno okolje

kovitosti delovanja organov pregona in pravosodja, krepitvi pravne države, dvostranskemu in regionalnemu sodelovanju, krepitvi odpornosti, demokratičnemu nadzoru nad varnostnimi silami. S tem prispeva k preprečevanju in obravnavi transnacionalnih varnostnih izzivov, ki so vzrok nedovoljenega priseljevanja, oziroma prispeva k vzpostavljanju institucionalnega in pravnega stanja v državah izvora in tranzita, ki omogoča zakonito priseljevanje. Posebnega pomena pri tem so boj proti organiziranemu kriminalu, korupciji, terorizmu in radikalizaciji, upravljanje meja, krepitev kibernetске varnosti ter povečevanje odpornosti proti hibridnim grožnjam in dezinformacijam.

STRATEŠKI CILJ 2: SPODBUJANJE PRISELJEVANJA ZARADI ZAPOSLOTITVE ALI DELA Z NAMENOM ZMANJŠEVANJA STRUKTURNIH NESKLADIJ NA SLOVENSKEM TRGU DELA NA DRUŽBENO ODGOVOREN NAČIN TER UPOŠTEVAJE GLOBALNI KONTEKST

Republika Slovenija bo strateški cilj dosegla s stalnim spremljanjem potreb gospodarstva in javnega sektorja po ustrezni delovni sili. Na podlagi srednje in dolgoročnega napovedovanja potreb trga dela ter ugotovitev, koliko delavcev, usposobljenih za posamezno področje, lahko zagotovi znotraj države in za katera področja se ti ustrezno usposobljeni delavci lahko zagotovijo ter kakšen bo predvideni primanjkljaj,¹³ bo primanjkljaj teh delavcev zagotavljala z delavci priseljenci, in to na družbeno odgovoren način.

V ta namen bo Slovenija:

- proučila možnosti za nove dvostranske sporazume o zaposlovanju in socialnem zavarovanju ter nadaljevala izvajanje aktivnosti za privabljanje delovne sile iz tujine,
- spremljala izvajanje zakonodaje o zaposlovanju, opravljanju storitev in delu delavcev priseljencev ter jo po potrebi spreminjala,
- odpravljala upravne ovire in poenostavljala postopke,
- zagotavljala zaščito pravic delavcev.

Zmanjševanje strukturnih neskladij je treba doseči tudi s povezljivostjo izobraževalnega sistema s trgom dela (zagotavljanje zadostnega števila vpisnih mest pri poklicih v primanjkljaju, na primer zdravstvo, socialno varstvo, IKT in drugi) ter z zagotavljanjem prostih in kakovostnih delovnih mest za zaposlitev teh oseb.

Poleg tega Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti že nadgrajuje sistem privabljanja delovne sile iz tujine, tako s seznanjanjem s pravicami, predintegracijskimi ukrepi kot z izvedbo informativnih sejmov v tujini in razvojem informacijske točke.

Za zmanjševanje strukturnih neskladij je treba poskrbeti tudi z ustrezno povezljivostjo izobraževalnega sistema s potrebami na trgu dela in v družbi. V sodelovanju z izobraževalnim sistemom in upoštevanjem njegove avtonomije se morata zagotoviti zadostno število vpisnih mest pri poklicih v primanjkljaju ter ustrezno financiranje javnega izobraževalnega sistema (na primer zdravstvo, socialno varstvo, IKT). Sočasno se morata zagotoviti tudi prilagoditev delodajalcev novim potrebam ter njihovo investiranje v znanje in kompetence ter zagotavljanje kakovostnih delovnih pogojev za zaposlitev ustrezno izobraženih in usposobljenih delavcev. Strukturna neskladja je treba odpravljati tudi z ukrepi, ki upoštevajo upad aktivnega prebivalstva (demografske politike, stanovanjske in razvojne politike in drugo), ukrepi, ki spodbujajo privlačnost delovnih mest v Sloveniji in sočasno preprečujejo

odhod delovne sile v tujino (spodbujanje in vlaganje v inovacije in raziskave, dosledni nadzor nad izvajanjem delovnopravne in kazenske zakonodaje in dosledno ukrepanje ob njenih kršitvah, kar zagotavlja ustrezne pogoje na delovnih mestih, ter plačne politike).

Podcilj 2.1: ugotovitev potreb po ustrezni delovni sili

Ugotovitev potreb po ustrezni delovni sili in možnost zagotavljanja te delovne sile znotraj države oziroma znotraj EU s hkratnim vlaganjem delodajalcev v raziskave, razvoj ter z zagotavljanjem kakovostnih delovnih mest je ključna naloga oziroma predpogoj za vse druge ukrepe, ki jih bo izvajala Slovenija.

Potreba po srednjeročnem in dolgoročnem napovedovanju potreb na trgu dela se v zadnjih letih krepi, saj se zaradi staranja prebivalstva in cikličnih gibanj v gospodarstvu pomanjkanje delovne sile stopnjuje. Na visokotehnoškem področju je vse večje pomanjkanje inženirjev in tehničnih profilov, na primer strojnih inženirjev in elektroinženirjev, inženirjev mehatronike, strokovnjakov za IT, strokovnjakov za razvoj programske opreme ter drugih tehničnih profilov. Manjka strokovnjakov na področju znanosti in raziskav, torej znanstvenikov in raziskovalcev, ki so ključni za inovacije in razvoj novih izdelkov in storitev. Primanjkuje tudi gradbenih inženirjev in drugih profilov, ki so potrebni za razvoj infrastrukture, ter finančnih strokovnjakov, ki so potrebni za uspešno vodenje podjetij in organizacij. Skladno z demografskimi spremembami se kaže tudi izrazito pomanjkanje kadra na področju zdravstva in socialnega varstva.

Glede na hitre spremembe na trgih dela v državah članicah EU, predvsem zaradi vse večjih potreb po delovni sili, ki je primanjkuje tudi v Sloveniji, mora Slovenija analize razmer in napovedi potreb trga dela, ki se nanašajo na potrebe po kadrih glede na poklic, raven in področje izobrazbe ter na kompetence, izvajati periodično (vsaj enkrat letno oziroma po potrebi) in temu prilagajati ukrepe za zagotovitev ustrezne delovne sile. V ta namen mora napoved zajemati oceno povpraševanja na trgu dela v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju, za srednjeročno obdobje napovedi pa tudi oceno ponudbe ter njene usklajenosti s povpraševanjem.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v okviru svojih pristojnosti in ob sodelovanju Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje sicer že izvaja kratkoročne in srednjeročne napovedi potreb na trgu dela.

Podcilj 2.2: sklenitev dvostranskih sporazumov o zaposlovanju in socialnem zavarovanju s posameznimi tretjimi državami ter mednarodne aktivnosti

Eden od instrumentov, s katerimi lahko država olajšuje in spodbuja zakonito priseljevanje, so sporazumi o zaposlovanju, s katerimi se ureja zaposlovanje državljanov države pogodbenice na slovenskem trgu dela, določajo pogoji in postopki zaposlovanja državljanov pogodbenice, pravice in obveznosti delodajalcev in delavcev priseljencev ter spodbujajo integracijski procesi za vključitev na trg dela in v družbo države zaposlitve. Dodana vrednost sporazuma je predvsem predhodno preverjanje delodajalca s strani službe za zaposlovanje v Sloveniji, ki posredovanje zavrne, če gre za nesolidnega delodajalca oziroma je delodajalec kršitelj delovnopravne zakonodaje. Postopki po sporazumu, ki potekajo v sodelovanju med službami za zaposlovanje držav pogodbenic, so namenjeni boljši informiranosti in predvsem zaščiti tujih delavcev pred morebitnimi zlorabami, ki bi jim bili izpostavljeni na slovenskem trgu dela, olajšujejo in pospešujejo pa tudi postopke pri pristojnih organih.

Predvsem je pomembno poudariti, da države gostiteljice s sporazumi zagotavljajo višjo raven pravne zaščite za delavce priseljence – ščitijo jih pred morebitnimi zlorabami s strani delodajalcev, utrjujejo

dostop do socialne varnosti in jim dajejo informacije in pomoč, kadar je treba. Zato je smiselno, da so med državama, ki sklepata sporazum o zaposlovanju, urejene tudi pravice iz naslova socialne varnosti in zavarovanja za delavce, ki se gibljejo med dvema državama.

Slovenija se zaveda, da bo za zagotovitev vzdržnega zagotavljanja ustrezne delovne sile v prihodnosti treba razširiti krog držav, iz katerih se priseljujejo tuji delavci, tudi zunaj regije Zahodnega Balkana. V ta namen so že bili vzpostavljeni stiki z Republiko Filipini in Republiko Argentino ter potekajo aktivnosti za morebitno sklenitev sporazuma o zaposlovanju z njima, izvedeni so bili prvi koraki za sklenitev sporazuma o socialnem zavarovanju s Turčijo, Slovenija bo začela proučevati možnosti glede sklenitve socialnega sporazuma z Republiko Kosovo.

Pri postopku odločanja za sklenitev sporazuma sta potrebna usklajeno delovanje z drugimi deležniki, tudi socialnimi partnerji, ter vzpostavitev potrebnih integracijskih ukrepov in aktivnosti, ki morajo po vsebini in obsegu slediti povečanemu številu priseljencev (posebej iz bolj oddaljenih držav, kjer so večje jezikovne, družbene in kulturne razlike), ter pri opredelitvi primernih držav za sklenitev sporazumov upoštevati več vidikov, in sicer gospodarski položaj države, kadrovske zmogljivosti v državi pogodbenici ter predvsem pravno in institucionalno urejenost države v smislu delujočih institucij v državi izvora, da se lahko vzpostavi ustrezno upravno sodelovanje.

V sporazume mora biti vgrajeno tudi okrepljeno sodelovanje pristojnih institucij v pogodbenicah za spremljanje izvajanja sporazumov in odpravljanje težav pri izvajanju.

Slovenija bo pri sklepanju sporazumov težila k enotnemu načinu, ki bo zagotovil, da delavci priseljenci ne bodo oškodovani iz naslova pravic iz socialne varnosti in zavarovanja, zato je smiselno, da so z državami, iz katerih prihaja večje število tujih delavcev, urejene tudi pravice iz naslova socialne varnosti in zavarovanja.

Podcilj 2.3: izboljšanje zakonodajnega okvira, poenostavitev postopkov zaposlovanja tujcev in odprava administrativnih ovir

Republika Slovenija mora razviti celovit, integriran in dobro delujoč sistem upravljanja zakonitega priseljevanja, ki mora biti usklajen in povezan s širšim sistemom upravljanja priseljevanja v Republiki Sloveniji ter znotraj EU, ta pa mora biti prilagojen specifičnim razmeram in potrebam na slovenskem trgu dela. To zahteva nenehno spremljanje, prilagajanje in revidiranje zakonodaje ter hitro odzivanje države na spremenjene okoliščine in trende globalnega gibanja tuje delovne sile. Pri tem je treba aktivno sodelovati z drugimi zainteresiranimi deležniki civilne družbe in skupno oblikovati sistem upravljanja priseljevanja.

Za učinkovito delovanje sistema zakonitega priseljevanja je ključno tudi ustrezno organizacijsko, kadrovsko in upravno okolje, v okviru katerega je treba predvsem odpraviti administrativne ovire. Nekatere so že bile ugotovljene in deloma obravnavane v okviru dela Medresorske delovne skupine za odpravo administrativnih ovir s področja upravnih zadev tujcev, delujoče v okviru Ministrstva za javno upravo. Rešitve in predlogi, oblikovani v okviru dela medresorske delovne skupine, se nanašajo na spremembe predpisov in nadzor nad njihovim izvajanjem, na predloge posodobitev informacijskih zbirk, digitalizacijo poslovanja ter predloge, ki se nanašajo na organizacijo organov, ki izvajajo predpise, vključno z zagotovitvijo zadostnih kadrovskih virov ter ustreznih delovnih pogojev.

Za učinkovitejše upravljanje zakonitega priseljevanja, ki bo družbeno odgovorno in v interesu gospodarstva ter v dobrobit tujcev, je treba:

- prevetriti trenutno veljavno zakonodajo z vidika poenostavitve, pohitritve ter defragmentacije postopkov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj za vstop v Republiko Slovenijo in prebivanje (tudi delo) v njej;
- pripraviti zakonodajne spremembe za vzpostavitev postopka, ki bodo tujcem, ki so v Republiki Sloveniji zakonito, omogočile vložitev prve prošnje za dovoljenje za prebivanje v Sloveniji, zajem biometričnih podatkov po prihodu tujca v državo ali s strani zunanjih izvajalcev ter opredelile pogoje, ki bi izjemoma omogočili pridobitev enotnega dovoljenja za prebivanje in delo tujcem, katerih prošnja za mednarodno zaščito je bila pravnomočno zavrnjena ter izkazujejo stopnjo integracije v Republiko Sloveniji;
- z zakonodajnimi in drugimi ukrepi preprečevati zlorabe pri izdaji dovoljenj za prebivanje;
- krepiti sisteme nadzora nad spoštovanjem delovnopravne in socialne zakonodaje, predvsem z vidika zaščite pravic delavcev in zagotavljanja izpolnjevanja obveznosti do sistema socialnega varstva države (na primer dosledno plačevanje davkov in prispevkov delodajalcev, preprečevanje izogibanja zaposlovanja in dela na črno, preprečevanje nezakonitih oblik posojanja delovne sile);
- izboljšati dostopnost pomembnih informacij za slovensko gospodarstvo oziroma tuje delavce (na primer vzpostavljanje informacijskih točk in z uvajanjem sodobnih digitalnih orodij);
- nadaljevati odpravljanje administrativnih ovir in uresničevanje tretje razvojne prednostne naloge Slovenije z digitalizacijo postopkov;
- zagotoviti ustrezno organizacijsko in kadrovske okolje za čim bolj optimalno delovanje organov, ki izvajajo predpise, predvsem s specializacijo kadrovske vire s področja upravnih zadev tujcev na upravnih enotah.

Podcilj 2.4: zaščita pravic delavcev

Delavec priseljenec, ki v RS zakonito sklene delovno razmerje, je v pravicah in dolžnostih izenačen s slovenskimi delavci.¹⁴ Pred pridobitvijo pravice do prostega dostopa na slovenski trg dela je delavec priseljenec dodatno zaščiten, saj Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev prepoveduje izdajo soglasja k enotnemu dovoljenju za prebivanje in delo, če delodajalec nima plačanih vseh davkov in prispevkov, če ne posluje aktivno ali če je v likvidaciji ali stečaju.

Pri izvajanju zaščite pravic vseh delavcev je treba dodatno okrepiti nadzorne organe in preveriti izvajanje kaznovalne politike pristojnih nadzornih organov v zvezi s kršitvami pravic delavcev s strani delodajalcev.

Na področju zaposlovanja tujih delavcev, kjer je ugotovljeno večje tveganje množične zlorabe pravic delavcev, je treba okrepiti sodelovanje med različnimi nacionalnimi nadzornimi organi v smislu skupnega nastopa pri izvajanju nadzorstvenih aktivnosti na terenu. Sinergije takega delovanja so ne le v združevanju in enotnem ravnanju države na področju, ki presega delovanje enega organa oziroma posega na področje pristojnosti več različnih nadzorstvenih organov (na primer ugotavljanje zakonitosti prebivanja tujih delavcev v primeru ugotavljanja nezakonitega zaposlovanja, preverjanje poslovanja zavezancev z vidika spoštovanja čezmejnih pravil, preverjanje spoštovanja delovnopравnih predpisov in drugo), ampak tudi v hitrejšem, učinkovitejšem in stalnem odzivanju na spremembe na terenu. Poleg tega je treba okrepiti sodelovanje in izmenjavo informacij z različnimi nacionalnimi organi drugih držav.

Foto: Interstid

Treba je okrepiti sodelovanje med različnimi nacionalnimi nadzornimi organi v smislu skupnega nastopa pri izvajanju nadzorstvenih aktivnosti na terenu, zlasti kjer je izkazano večje tveganje množične zlorabe pravic delavcev

¹⁴ Izjeme izhajajo iz sklenjenih dvostranskih sporazumov.

Z zaščito pravic delavcev v EU se ukvarja tudi novi Evropski organ za delo (ELA), katerega cilja sta prispevati k zagotavljanju pravične mobilnosti delovne sile v EU ter državam članicam in Evropski komisiji pomagati pri usklajevanju sistemov socialne varnosti v EU. Med naloge ELA sodijo predvsem: olajševanje dostopa do informacij posameznikom in delodajalcem ter usklajevanje portala EURES, olajševanje sodelovanja in izmenjava informacij med državami članicami za skladno in učinkovito uporabo in izvajanje zadevnega prava Unije, koordinacija usklajenih in skupnih inšpekcijskih pregledov in njihova podpora, izvajanje analiz in ocen tveganj glede težav v zvezi s čezmejno mobilnostjo delovne sile ter podpora državam članicam pri krepitvi zmogljivosti v zvezi z učinkovito uporabo in izvajanjem zadevnega prava EU. ELA izvaja kampanje z obsežnim informacijskim gradivom v obliki zgibank o pravicah in obveznostih delavcev in delodajalcev, z videoposnetki, posterji, besedili za družbene medije v vseh jezikih EU in nekaterih jezikih zunaj EU, ki so pomembni za države članice (na primer srbsščini, bosanščini, makedonščini in drugih), s katerimi opozarja širšo javnost o zakonodaji EU. Poleg tega del sredstev nameni vsaki državi članici za prevajanje informacij, ki so namenjene večjemu številu delavcev in/ali delodajalcev v zvezi z mobilnostjo delovne sile v EU. V državah članicah v okviru kampanje s podporo ELA še intenzivneje potekajo usmerjeni čezmejni inšpekcijski nadzori, prirejajo se različne delavnice, tako za delavce in delodajalce kot tudi za državne organe. Poleg tega se posebej za nacionalne nadzorne organe pripravljajo številna izobraževanja, izmenjava dobrih in slabih praks, predvsem z vidika čezmejnega nadzora in sodelovanja med organi različnih držav članic. Vse navedene aktivnosti so bistvene za zagotovitev višje stopnje varnosti in zaščite najranjlivejših skupin delavcev – delavcev, ki delajo v tujini in so umaknjeni iz svojega izvornega družbenega okolja, ki ga najboljše poznajo (tudi s pravnega vidika).

Slovenija se aktivno vključuje v aktivnosti ELA v okviru usklajenih in skupnih čezmejnih nadzorov ter informacijskih kampanj, ki so v prvi vrsti namenjene ozaveščanju delavcev in delodajalcev o njihovih pravicah in obveznostih, z udeležbo pri različnih dogodkih ELA in pripravi nacionalnih dogodkov, ki jih podpira ELA. V okviru smernic in zagotavljanja finančnih sredstev od ELA Slovenija sodeluje pri prenovi in prevajanju internetnih strani posameznih nacionalnih organov.

Inšpektorat RS za delo, ki na mednarodnem področju med drugim sodeluje tudi z ELA, opravlja naloge inšpekcijskega nadzorstva na podlagi Zakona o inšpekciji dela in Zakona o socialnem varstvu. Na podlagi Zakona o inšpekciji dela tako Inšpektorat RS za delo opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov s področja varnosti in zdravja pri delu ter delovnih razmerij, minimalne plače, trga dela in zaposlovanja, dela in zaposlovanja tujcev, sodelovanja delavcev pri upravljanju in stavk, če ni z zakonom drugače določeno.

Inšpektorat RS za delo v okviru inšpekcijskih nadzorov izvaja tudi nadzore nad zaposlovanjem tujih delavcev in spoštovanjem veljavnih predpisov pri delu tujih delavcev ter nadzore nad izvajanjem čezmejnih storitev in spoštovanjem določb Zakona o čezmejnem izvajanju storitev..

V prihodnje bo Inšpektorat RS za delo poskušal okrepiti sodelovanje z drugimi organi nadzora in pregoni kršitev s področij, ki so v njihovi pristojnosti. Krepitev sodelovanja se načrtuje tako na državni kot mednarodni ravni.

Inšpektorat RS za delo se na mednarodni ravni, poleg skupnih in usklajenih nadzorov, ki jih podpira ELA, vključuje tudi v skupne akcijske dneve (JAD), ki so organizirani v okviru EU-orodja Empact in v sodelovanju z Europolom, za preprečevanje izkoriščanja delavcev oziroma trgovine z ljudmi.

Inšpektorat RS za delo se je, predvsem zaradi krepitve sodelovanja držav članic v zvezi z napotitvami delavcev iz tretjih držav, priključil tudi projektu Eurodetachment, ki je namenjen krepitvi sodelovanja med državami članicami ter izmenjavi dobrih praks in ozaveščanju.

Podcilj 2.5 (skupni podcilj za strateška cilja 1 in 2): internacionalizacija in mobilnost na področju visokega šolstva kot pomembna dejavnika urejenih in varnih migracij ter priseljevanja zaradi zaposlitve ali dela

Mobilnost in internacionalizacija v visokem šolstvu lahko pomembno prispevata h koristnemu priseljevanju. Blažita lahko učinke zmanjševanja števila delovno sposobnega in delovno aktivnega prebivalstva ter spodbujata priseljevanje. Ob tem zagotavljata pridobivanje delovnih izkušenj domače delovne sile v tujini in prispevata k zmanjševanju bega možganov s spodbujanjem kroženja strokovnjakov.

V tujini pridobljeno znanje in izkušnje lahko visokošolski učitelji, raziskovalci, strokovnjaki in študenti prenesejo nazaj v domačo državo, lahko pa jih k nam prenesejo tudi tujci, bodisi za krajši čas bodisi za stalno. Mobilnost in internacionalizacija spodbujata priseljevanje visoko izobraženih ljudi, kar lahko prispeva k razvoju države ter krepí mednarodno sodelovanje in razumevanje. Na tej podlagi se oblikujejo in vzdržujejo tudi mednarodna partnerstva z visokošolskimi zavodi ter raziskovalnimi organizacijami.

Zaradi evropsko primerljive in usklajene izmenjave znanja in izkušenj, ki temelji tudi na mednarodnih sporazumih, mobilnost in internacionalizacija prispevata k urejenemu in varnemu priseljevanju (strateški cilj 1). Poleg tega omogočata skupno delovanje pri spoprijemanju z izzivi priseljevanja in prispevata k medkulturnemu razumevanju. Zaradi strateških in zakonskih okvirov na področju visokega šolstva pa je za tovrstno priseljevanje zagotovljeno tudi vključujoče in pravično študijsko oziroma delovno okolje, v katerem so varovane pravice in obveznosti vseh deležnikov. Mobilnost in internacionalizacija poleg tega zagotavljata priložnosti za zaposlitev in delo v Sloveniji in lahko po eni strani krepita priliv visoko usposobljenih ljudi v aktivno prebivalstvo, po drugi pa lahko prispevata k zmanjševanju strukturnih neskladij na slovenskem trgu dela (strateški cilj 2).

Na področju mobilnosti in internacionalizacije v visokem šolstvu so pomembni predvsem:

- priznavanje in vrednotenje v tujini pridobljenega izobraževanja, spretnosti in znanja v skladu z mednarodnimi določbami,
- spodbujanje mobilnosti in priseljevanja raziskovalcev, visokošolskih učiteljev in študentov,
- zmanjševanje tveganja bega možganov,
- spodbujanje vračanja slovenskih izseljencev iz tujine in pridobivanje njihovih delovnih izkušenj,
- promocija Slovenije kot ciljne države za tuje raziskovalce, visokošolske učitelje in študente,
- zagotavljanje pravic in delovna integracija priseljencev, ki sta povezana tudi z odpravljanjem upravnih ovir in zagotavljanjem ugodnih pogojev za bivanje, študij oziroma delo.

Slovensko visoko šolstvo se je z Resolucijo o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 zavezalo, da bo široko dostopno in mednarodno vpeto. Imelo bo razvite instrumente internacionalizacije v slovenskem prostoru ter študijske programe, ki se bodo izvajali tudi v tujem jeziku, hkrati pa bo skrbelo za razvoj slovenskega jezika in strokovnega izrazoslovja.

Visokošolsko okolje bo nudilo privlačne pogoje za študij in delo za namene internacionalizacije izobraževanja, raziskovanja in umetnosti ter pridobivanja visokokvalificiranega kadra iz tujine. Med strateškimi zavezami so za internacionalizacijo in mobilnost ključni predvsem ukrepi na področju krepitve stopnje vključenosti visokošolskih zavodov v evropski visokošolski prostor (EHEA), še posebej v zavezništvih evropskih univerz. Pomembni so tudi ukrepi za podporo povečevanju števila mednarodnih skupnih študijskih programov. K izboljšanju stopnje in kakovosti dohodne in odhodne mobilnosti študentov, visokošolskih učiteljev in raziskovalcev pa prispevajo predvsem enaki pogoji

študija za slovenske in tuje študente ob zagotovitvi ustreznih štipendij za mednarodne študente ter tudi ugodni pogoji za delo visokošolskih učiteljev in raziskovalcev tako pri nas kot v tujini.

STRATEŠKI CILJ 3: ZAŠČITA ŽIVLJENJA IN DOSTOJANSTVA PRISELJENCEV OB UPOŠTEVANJU TEMELJNIH ČLOVEKOVIH PRAVIC IN SVOBOŠČIN TER NAČELA SOLIDARNOSTI

Podcilj 3.1: zagotavljanje hitrih in učinkovitih postopkov za ugotavljanje upravičenosti do mednarodne zaščite

Republika Slovenija je kot država članica EU zavezana k vzpostavitvi skupne evropske azilne politike oziroma skupnega evropskega azilnega sistema ter delitvi bremen in solidarnosti med državami članicami EU pri sprejemanju beguncev.

Mednarodna zaščita je v Republiki Sloveniji ustavno varovana kategorija. Drugače kot pri priseljevanju zaradi ekonomskih, socialnih, zdravstvenih in podobnih razlogov je mednarodna zaščita vrsta prisilnega, nenačrtovanega priseljevanja, zato je podvržena številnim zagotovitlom in standardom, ki jih predpisujejo predvsem mednarodni akti, ki jih demokratične države morajo spoštovati.

Mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji določa tudi skupna evropska azilna zakonodaja (Common European Asylum System). Ključni namen skupne evropske azilne politike je oblikovanje območja svobode, varnosti in pravic, ki bo odprto za vse, ki jih okoliščine prisilijo k legitimnemu iskanju zaščite. Republika Slovenija mora kot država članica EU spoštovati evropsko zakonodajo na področju mednarodne zaščite, ki jo hkrati tudi sama soustvarja in tako uveljavlja svoje interese na tem področju.

Za ohranitev verodostojnosti in učinkovitosti instituta mednarodne zaščite in tudi za delovanje skupnega evropskega azilnega sistema kot celote je ključno, da se tako na ravni EU kot tudi na nacionalni ravni zagotovijo postopki, ki bodo v največji možni meri ob upoštevanju osnovnih procesnih varovalk omogočali, da se v najkrajšem možnem času po vstopu osebe na ozemlje EU ugotovi, ali oseba zaščito dejansko išče ali pa do nje ni upravičena. Ti postopki morajo biti hitri in učinkoviti, da se tisti, za katere se ugotovi, da izpolnjujejo pogoje za priznanje mednarodne zaščite, čim prej vključijo v družbo ter da se na drugi strani zagotovi učinkovito vračanje tistih, ki do mednarodne zaščite niso upravičeni, ob hkratnem spoštovanju človekovih pravic in ustreznem upoštevanju procesnih varovalk.

Na notranji ravni je mednarodna zaščita urejena v Zakonu o mednarodni zaščiti.

Za doseg podcilja je treba:

- zagotoviti zadostno število usposobljenih javnih uslužbencev za vodenje postopkov mednarodne zaščite;
- zagotoviti stalno izobraževanje javnih uslužbencev s področja človekovih pravic in mednarodne zaščite;
- uresničevati pogoje za zagotavljanje temeljnih postopkovnih jamstev prosilcev za mednarodno zaščito, posebej ranljivim skupinam oseb;
- posodobiti informacijski sistem tako, da bo zagotavljal sodobno podporo postopkov, njihovo preglednost ter upravno razbremenitev.

Podcilj 3.2: zagotavljanje zadostnih in ustreznih nastanitvenih prostorov za prosilce za mednarodno zaščito

Prosilci za mednarodno zaščito imajo pravico do nastanitve v azilnem domu in njegovih izpostavah. Na območju Ljubljane delujeta azilni dom Vič s kapaciteto 350 oseb in izpostava azilnega doma na Kotnikovi ulici s kapaciteto 90 oseb. Oba objekta sta trenutno namenjena za nastanitev samskih moških, pri čemer azilni dom Vič vse bolj postaja sprejemni objekt predvsem za vlagatelje namere. Ranljive skupine ljudi se nastanjajo v izpostavo azilnega doma v Logatcu s kapaciteto 350 oseb, mladoletniki brez spremstva pa se nastanjajo v prostore Srednje gozdarske, lesarske in zdravstvene šole Postojna.

Azilni dom in njegove izpostave so zaradi svoje institucionalne narave namenjeni le za nastanitev za določen čas, veljavna zakonodaja pa omogoča tudi razselitev prosilcev na zasebne naslove. Tovrstna namestitve tako sprošča sprejemne prostore in je močan motiv za integracijo posameznika. Ker pa zakonodaja ne omogoča več denarne pomoči prosilcem pri razselitvi na zasebni naslov, se za to odločajo le v manjši meri.

Kapacitete, predvsem v azilnem domu Vič, so bile v zadnjih letih večkrat presežene, tudi za dlje kot šest mesecev. Dovolj prostora pomeni bolj kakovostno oskrbo, ki pripomore k odkrivanju ranljivosti, morebitne nevarnosti trgovine z ljudmi ter k podpori pri integraciji posameznikov v lokalno okolje.

Za doseg podcilja je treba:

- zagotoviti ustrezne nastanitvene možnosti za ranljive skupine;
- izbrati nove lokacije znotraj države, ki so trenutno proste oziroma niso polno zasedene, ali pridobiti nove objekte z javnimi razpisi;
- spremeniti zakonodajo, ki bi v primerih, ko je v azilnem domu ali njegovi izpostavi kapaciteta za posamezno skupino ljudi presežena, omogočala, da lahko Vlada Republike Slovenije s sklepom določi objekt ali zemljišče za nastanitev prosilcev za mednarodno zaščito, ki je lahko v neskladju s prostorskim izvedbenim aktom;
- pripraviti komunikacijsko strategijo Vlade Republike Slovenije, da se lokalne skupnosti ustrezno obveščajo o vzpostavitvi novih prostorov za nastanitev prosilcev za mednarodno zaščito;
- sprejeti zakonodajo, ki bi celostno urejala področje mladoletnikov brez spremstva, ne samo njihove namestitve;
- spremeniti zakonodajo glede razselitve prosilcev za mednarodno zaščito na zasebne naslove.

V drugi polovici leta 2023 je bila sprejeta Uredba o načinu zagotavljanja ustrezne nastanitve, oskrbe in obravnave mladoletnikov brez spremstva, ki prvič sistemsko ureja nastanitev mladoletnikov brez spremstva. Uredba predvideva tri različne oblike namestitve mladoletnikov brez spremstva: sprejemni center, stanovanjsko enoto in mladinsko stanovanje. Uredba zajema mladoletnike brez spremstva najrazličnejših statusov: vlagatelji namere, prosilci za mednarodno zaščito, osebe z mednarodno zaščito, prosilci za začasno zaščito, osebe z začasno zaščito in tujci. Prostori zanje se bodo vzpostavili v letu 2024. Po preteku dveh let bo treba ovrednotiti prednosti tovrstne namestitve in po potrebi v prihodnosti novelirati uredbo.

Mladoletniki niso edina ranljiva skupina, saj so med prosilci za mednarodno zaščito tudi osebe s težjimi duševnimi boleznimi, invalidne osebe, osebe s hudimi travmatskimi izkušnjami, za katere bi bilo treba vzpostaviti posebne prostore.

Zagotoviti bo treba tudi dodatne ukrepe za pomoč mladoletnikom brez spremstva ob prehodu v polnoletnost in kasneje. Mladim bi tako morali po vzoru iz tujine omogočiti nastanitev v posebnih prostorih za mladoletnike brez spremstva tudi v njihovem nadaljnjem zelo ranljivem obdobju.

Foto: Photobyphotoboy, Getty Images Pro

Zagotavljanje zadostnih in ustreznih prostorov za prosilce za mednarodno zaščito

Podcilj 3.3: zagotavljanje zaščite ranljivim skupinam priseljencev

Republika Slovenija posebno pozornost namenja potrebam najbolj ranljivih skupin ljudi. Ranljive skupine ljudi so zlasti mladoletniki, mladoletniki brez spremstva, invalidne osebe, starejše osebe, nosečnice, starši samohranilci z mladoletnim otrokom, žrtve trgovanja z ljudmi, osebe z motnjami v duševnem razvoju, osebe s težavami v duševnem zdravju in žrtve posilstev, mučenja ali drugih težjih oblik psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja. Zgodnja prepoznavna ranljivosti je ključna za nadaljnjo obravnavo posameznika v postopkih.

Osebe, ki so izrazile namero za prošnjo za mednarodno zaščito, so takoj po prihodu v azilni dom preventivno zdravstveno pregledane, kar je med prvimi ukrepi za ugotavljanje posebne ranljivosti. Ugotovljena posebna ranljivost se v skladu z zakonodajo tudi uradno evidentira, osebi pa so v postopku mednarodne zaščite omogočena posebna dodatna jamstva, če je to potrebno.

Azilni domovi za prosilce za mednarodno zaščito ter nastanitveni centri za prosilce in osebe zčasno zaščito v Republiki Sloveniji niso obravnavani kot socialnovarstvena ustanova, zato na tem področju ni vzpostavljenih posebnih kadrovskega normativov. To pa pomeni tveganje, da se ne more

zagotoviti ustrezna prepoznavna ranljivosti in zagotavljati zaščita. Dokument z ustrezno veljavo bo moral dopuščati tudi dovolj prilagodljivosti, saj se število nastanjenih oseb ne spreminja samo po letih, ampak na dnevni oziroma mesečni ravni.

V skladu z določbo 1. člena Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah so mladoletne osebe vse tiste osebe, ki so mlajše od 18 let oziroma po slovenski zakonodaji še niso polnoletne. V teh primerih govorimo o ranljivi skupini oseb, ki so zaradi dolge poti lahko izpostavljene različnim oblikam ogroženosti, zaradi tega sta zanje določeni posebna skrb in dodatna pozornost. V zvezi z mladoletnimi osebami v okviru migracijskih razmer zaznavamo naslednje:

- da potujejo skupaj s svojimi starši ali skrbniki;
- da potujejo z osebo (ali več osebami), torej so jih njihovi starši izročili znancem, svojcem, sorodnikom (iz iste vasi oziroma kraja);
- da potujejo same znotraj skupine priseljencev;
- da potujejo z osebo (ali več osebami), ki so jih srečale, oziroma s priseljenci, s katerimi so se našli na skupni migracijski poti;
- da so jih priseljenci vzeli biološki družini ali pravemu skrbniku ter jih zlorabili za hitrejše potovanje naprej v EU (prednostna obravnava pri uradnih osebah, prevozih, dodatni oskrbi in podobno);
- da so jih neznane osebe v skupini priseljencev zapustile in so tako ostale prepuščene same sebi (zapuščene, zapostavljene mladoletne osebe);
- da so se izgubile oziroma so pogrešane.

V skladu z veljavno zakonodajo (Zakon o tujcih, Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Zakon o mednarodni zaščiti, Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, Zakon o začasnih zaščiti razseljenih oseb) in sklepi Vlade RS Ministrstvo za zdravje skrbi, da je vsaki ranljivi skupini oziroma osebi omogočena zdravstvena obravnava, bodisi nujna ali razširjena, in si prizadeva, da je vsem izključenim skupinam zagotovljen dostop do zdravstvene obravnave. Če se v kakšnem primeru pokaže, da je treba zaščititi še kakšno skupino, se to uredi na medresorski ravni.

Za psihosocialno pomoč prosilcev za mednarodno zaščito so primarno odgovorni zaposleni v socialni službi Urada Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov. Zaposleni so strokovno usposobljeni za prepoznavo ranljivosti in trgovine z ljudmi, omogočena jim morajo biti stalna usposabljanja. Njihovo delo pomembno dopolnjujejo tudi nevladne organizacije, ki izvajajo programe.

Za obravnavo ranljivih prosilcev za mednarodno zaščito znotraj urada deluje delovna skupina, ki je imenovana na podlagi standardnih operativnih postopkov za preprečevanje in ukrepanje v primerih spolnega nasilja ter nasilja na podlagi spola.

Urad bo na podlagi izvedbe javnega razpisa od leta 2024 do leta 2027 zagotovil tudi program dodatne celostne obravnave oseb z mednarodno zaščito ter njihovih družinskih članov, ki zajema pomoč z izvedbo psihoterapije, partnerske terapije, različne aktivnosti za ženske, delavnice in predavanja na temo nenasilne komunikacije in opolnomočenja za samostojno življenje, aktivnosti za spodbujanje socializacije otrok in mladine.

Priseljenci so zaradi svojega ranljivega položaja izpostavljeni tveganju, da postanejo žrtve trgovine z ljudmi. V Republiki Sloveniji sta spolno izkoriščanje in izkoriščanje prostitucije še vedno najpogostejše zaznani in preiskovani obliki izkoriščanja žrtev trgovine z ljudmi. Zaznane so tudi druge oblike trgovine z ljudmi, ki se kažejo v prisilnem delu, služabništvu in prisilnem izvajanju kaznivih dejanj ter v ujetosti v dolžniška razmerja, trgovina z ljudmi pa je lahko vzpostavljena že prek novačenja v socialno

šibkejših državah. Naznanitve kaznivih dejanj trgovine z ljudmi so redke, žrtve pa so identificirane predvsem na podlagi dejavnosti policije in nevladnih organizacij, ki delujejo na področju boja zoper trgovino z ljudmi.

V postopkih pridobivanja mednarodne zaščite se v azilnem domu izvaja program PATS, ki ga izvaja nevladna organizacija in katerega namen je prepoznavanje trgovine z ljudmi, pomoč žrtvam in njihova zaščita ter ozaveščanje in informiranje tveganih skupin prosilk in prosilcev za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji o problematiki trgovine z ljudmi. Urad Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov je tako v letu 2023 za obdobje do konca leta 2026 izbral zunanjega izvajalca za izvedbo aktivnosti za informiranje, ozaveščanje o trgovini z ljudmi, spolnem nasilju in nasilju na podlagi spola ter za njihovo preprečevanje (program PATS), ki vključujejo:

- izvedbo individualnih informativnih razgovorov z vlagatelji namere, prosilci za mednarodno zaščito, osebami, ki so mednarodno zaščito že prejele, v jeziku, razumljivem ciljni skupini;
- izvedbo individualnih razgovorov z vlagatelji namere, prosilci za mednarodno zaščito, osebami, ki so mednarodno zaščito že prejele, prosilci za začasno zaščito ter osebami, ki so začasno zaščito že prejele;
- pripravo kratkih poročil o razgovoru, ko je potrebno ukrepanje ali nadaljnje spremljanje osebe;
- izvedbo skupinskih predavanj (za nastanjene in drugo zainteresirano javnost);
- izvedbo skupine za samopomoč ženskam (enkrat mesečno);
- pripravo dodatnega informacijskega gradiva o trgovini z ljudmi, spolnem nasilju in nasilju na podlagi spola, ki ga prosilci prejmejo na razgovoru;
- usposabljanje za zaposlene (delavnice, vodenje razgovorov in drugo); pripravo preventivne kampanje.

Če gre za sum storitve kaznivega dejanja trgovine z ljudmi, se o tem nemudoma obvesti kontaktna točka v policiji.

Pomoč žrtvam trgovine z ljudmi je v Republiki Sloveniji zagotovljena na podlagi Zakona o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi. Vlada Republike Slovenije na tej podlagi financira programe pomoči, ki jih izvajajo nevladne organizacije, izbrane na javnem razpisu. Prvi projekt »Pomoč žrtvam trgovine z ljudmi – krizna nastanitve« zagotavlja 30-dnevno obdobje okrevanja in razmisleka, da si žrtev opomore in se znebi vpliva trgovcev z ljudmi ter se seznanijo s prostovoljnimi oblikami nadaljnjega programa njene oskrbe in možnostmi sodelovanja z državnimi organi. Pomoč vključuje ustrezno in varno namestitev, prehrano in oskrbo, psihosocialno podporo, zagovorništvo in opolnomočenje, pomoč pri dostopanju do osnovnega zdravstvenega varstva, zagotavljanje varnosti žrtev in zaposlenih, ki sodelujejo pri posameznem primeru, 24-urno dosegljivost izvajalca, storitve prevajanja in tolmačenja, kadar je to potrebno, svetovanje in dajanje informacij zlasti v zvezi s pravicami žrtev v jeziku, ki ga razumejo, pomoč pri urejanju vrnitve žrtve v državo izvora, navezavo stikov s sorodnimi organizacijami v državi, v katero se žrtev vrača, ter pridobitev povratne informacije o žrtvinem prihodu v domovino. V programu krizne nastanitve se za vsako žrtev izdelajo osebni načrt pomoči z namenom njene resocializacije in revitalizacije.

Žrtvam se že med krizno namestitvijo ponudita tudi dolgotrajnejša pomoč in namestitev v okviru programa »Pomoč žrtvam trgovine z ljudmi – varna namestitev«. Gre za nadaljevalni program po krizni namestitvi, ki je namenjen vsem identificiranim žrtvam trgovine z ljudmi, ki potrebujejo nadaljnjo celovito podporo in so pripravljene z organi pregona sodelovati v kazenskih postopkih. Izvajalec programa mora poleg osnovnih oblik pomoči (namestitev, prehrana, oskrba, psihološka pomoč, prevajalske storitve, svetovanje in dajanje informacij, zlasti v zvezi z njihovimi pravicami) žrtvam zagotoviti tudi druge ukrepe za socializacijo in revitalizacijo (izobraževanje, usposabljanje, širjenje socialne mre-

že in ne nazadnje pridobitev poklica oziroma nostrifikacijo že pridobljene izobrazbe, če gre za tujko/ tujca, ter možnosti zaposlitve). Namestitev v programu je prostovoljna in za žrtve državljanke tretjih držav lahko traja do konca kazenskega postopka, medtem ko za druge žrtve veljavna zakonodaja ne določa roka. V okviru projekta izvajalec pripravi tudi informativno gradivo za tujce, s posebnim poudarkom na mladoletnikih brez spremstva in samskih ženskah, v njim razumljivih jezikih, ki je na razpolago na diplomatsko-konzularnih predstavništvi, mejnih prehodih in upravnih enotah ter v azilnemu domu in centru za tujce.

Januarja 2019 se je v Sloveniji začel izvajati tudi projekt »(Re)integracija žrtev trgovine z ljudmi«, ki je logično nadaljevanje zgoraj navedenih programov oskrbe žrtev trgovine z ljudmi in za žrtve pomeni prvi korak k njihovem samostojnemu življenju brez nasilja, izkoriščanja in kršenja človekovih pravic. Splošni cilj projekta je preprečevanje ponovne viktimizacije žrtev trgovine z ljudmi, in sicer z vključevanjem žrtev trgovine z ljudmi v izobraževalni sistem, na trg delovne sile, v programe za pridobivanje in izboljševanje poklicnih spretnosti in kvalifikacij ter zagotavljanje ustreznega varstva ali sprejema v družino oziroma ustrezno varstveno ustanovo (velja za otroke). Projekt je namenjen tako državljanom Republike Slovenije, ki so bili kot žrtve trgovine z ljudmi obravnavani v tujini, kakor tudi tujim državljanom, ki so bili v predkazenskem ali kazenskem postopku obravnavani kot žrtve trgovine z ljudmi v Republiki Sloveniji in v njej prebivajo zakonito, oziroma osebam, ki jih je policija identificirala kot možne žrtve kaznivega dejanja trgovine z ljudmi, ki se je zgodilo v tujini.

Žrtev trgovine z ljudmi, ki ni državljan oziroma državljanica Republike Slovenije, je na podlagi 50. člena Zakona o tujcih upravičena do nujnega zdravstvenega varstva v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje. Z namenom zagotavljanja tudi nenujnih zdravstvenih storitev za osebo, ki jo policija prepozna kot žrtve trgovine z ljudmi, v skladu s sklepom 32. sestanka Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi, ki je potekal 20. julija 2021, Ministrstvo za zdravje na predlog nacionalnega koordinatorja za boj proti trgovini z ljudmi izda potrdilo, da je oseba upravičena do zdravstvene oskrbe oziroma izdaje predpisanih zdravil po mnenju zdravnika. Tako je žrtvam trgovine z ljudmi zagotovljena celovita zdravstvena oskrba.

Posebno pozornost je treba nameniti tudi ženskam. Ženske so lahko žrtve nasilnih kaznivih dejanj tako v matični državi kot na migracijski poti. Verjetno je tudi, da morajo potovati skupaj z osebo, ki izvaja nasilje. Tudi v teh primerih policija izvaja ukrepe za zaščito žrtve.

Policija v postopkih s tujci namenja posebno pozornost vsem ranljivim skupinam ljudi in jim nudi ustrezno zaščito oziroma obravnavo. Tudi v prihodnje jim bo v postopkih s tujci namenjala ustrezno pozornost in v primeru zaznave kakršnih koli kaznivih dejanj oziroma prekrškov izvedla vse potrebne ukrepe za zaščito žrtev ter sankcioniranje storilcev kaznivih dejanj oziroma prekrškov.

Podcilj 3.4: urejanje problematike sovražnega govora in drugih oblik sovražnosti proti priseljencem

Okrepljen migracijski tok in s tem povečana prisotnost tujcev v Republiki Sloveniji se vzporedno z okrepljenimi proti tujcem nastrojenimi politikami nekaterih držav članic EU odraža tudi v sovražnosti do tujcev oziroma socialno šibkih skupin, kot so begunci, prosilci za mednarodno zaščito, slabše integrirani tujci s slabim gmotnim stanjem. Sovraštvo in nestrpnost do tujcev v Sloveniji sta neprimerljiva tako po obsegu kot vsebini s stanjem v drugih državah članicah EU. Vendar sta prisotna, trendi gibanja, nenadna krepitev verbalnega nasilja in posamezni, za zdaj izolirani primeri fizičnih napadov pa kažejo na možno naraščanje. V večini primerov gre za omejeno izražanje predsodkov, nestrpnosti, pa tudi sovražnih stališč, predvsem do socialno šibkih in marginaliziranih skupin, s strani posameznikov in posameznih skupin, ki ima relativno omejeno sposobnost javnega spodbujanja in razpihovanja. Javni diskurz, povečano problematiziranje v medijih, nesprejemljiva retorika nosilcev javnih funkcij in

politikov pa kažejo na okrepljeno sovražnost do tujcev, kar se sicer ne odraža v samem številu zaznanih kaznivih dejanj in prekrškov z znaki sovraštva.

Velik del izražanja/izvajanja sovražnosti se iz fizične oblike seli na splet in je izrazito spodbujeno z dnevnim političnim dogajanjem.

Aktivnosti v povezavi s sovražnim govorom se bodo izvajale v skladu z Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023, hkrati pa bo policija še naprej redno analizirala tovrstne pojave, izvajala usposabljanja policistov ter načrtovala delo in ukrepe v zvezi s pojavi kršitev z elementi spodbujanja nestrpnosti.

Policija bo v postopkih dosledno prepoznavala elemente kršitev 20. člena Zakona o varstvu javnega reda in miru in 297. člena Kazenskega zakonika ter izvajala ustrezne postopke. Za spremljanje stanja se bodo izdelovale letne analize.

Ministrstvo za kulturo pripravlja nov zakon o medijih, v katerem bo poseben člen o prepovedi spodbujanja k neenakopravnosti, nasilju ali vojni ter razpihovanja sovraštva in nestrpnosti. Izdajatelj po mediju ne sme razširjati programskih vsebin, s katerimi se spodbuja k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju ali vojni ali razpihujeta narodna, rasna, verska, spolna ali druga nestrpnost in sovraštvo, ki temelji na razlikovanju glede na druge osebne okoliščine. V primeru suma kršitve bo smel pristojni inšpektor izdajatelju izdati začasni ukrep odstranitve oziroma prepovedi razširjanja spornih vsebin. Izdajatelj bo moral izvesti ukrep inšpektorja v 24 urah.

Podcilj 3.5: preselitev oseb, ki potrebujejo mednarodno zaščito, iz tretjih držav in druge zakonite poti

Po podatkih UNHCR je bilo ob koncu leta 2022 na svetu 108,4 milijona prisilno razseljenih oseb. Od tega je 62,5 milijona notranje razseljenih oseb.

Notranje razseljene osebe so osebe, ki niso prestopile meje svoje države in ostajajo pod protektoratom svoje vlade, čeprav je ta razlog za njihovo razselitev. Po ocenah UNHCR so notranje razseljene osebe med ranljivejšimi skupinami ljudi, saj se zatečejo v težko dostopne predele, kjer jim humanitarne organizacije težko dostavijo humanitarno pomoč.

35,3 milijona ljudi pa je beguncev. 76 % beguncev in drugih ljudi, ki potrebujejo mednarodno zaščito, je v državah z nizkimi ali srednjimi dohodki. Države, ki gostijo največ beguncev, so Turčija (3.535.898 sirskih beguncev ter več kot 300.000 beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito iz drugih držav), Iran, Kolumbija, Nemčija ter Pakistan. Glede na število prebivalstva je vsak šesti prebivalec karibskega otroka Aruba begunec, medtem ko je v Libanonu begunec vsak sedmi prebivalec. Več kot 87 % vseh beguncev in drugih ljudi, ki potrebujejo mednarodno zaščito, prihaja iz desetih držav izvora. Večina beguncev se zaradi konfliktov v državi izvora, vojne ali preganjanja ne more vrniti v svojo državo izvora.

Preselitve oseb so v tem kontekstu eno od orodij, s katerimi je mogoče doseči zaščito najranljivejših skupin beguncev, ki pa hkrati zanje pomenijo tudi trajno oziroma dolgoročno rešitev ter prihod v državo sprejema na zakonit in varen način. Hkrati je to tudi učinkovit način za okrepitev solidarnosti in delitev odgovornosti. Preselitev oseb iz tretjih držav pomeni nudenje trajne rešitve najranljivejšim skupinam beguncev in beguncem, ki so v dolgotrajnem begunskem položaju. Preselitve so med mehanizmi solidarnosti in delitve bremen med državami, ki gostijo največ razseljenih oseb oziroma beguncev, hkrati pa omogočajo varne in zakonite poti v državo sprejema brez tveganih potovanj po morskih ali kopenskih poteh.

Pristojnost za izvajanje preselitev kot eno od trajnih rešitev ima v skladu s statutom in resolucijami Generalne skupščine Združenih narodov UNHCR. Evropski sklad za azil, migracije in integracijo (AMIF) predvideva posebne finančne spodbude za države članice EU kot podporo projektom preselitev.

Republika Slovenija je prvič sodelovala v shemi preselitev v okviru dogovora EU-Turčija, leta 2019 je bilo v Slovenijo trajno preseljenih 34 sirjskih državljanov, konec leta 2023 in v začetku leta 2024 pa je iz Turčije trajno preselila še 23 državljanov Sirije in 27 državljanov Afganistana.

Vlada Republike Slovenije si bo v duhu svetovne in evropske solidarnosti ob upoštevanju regionalnih programov zaščite, kriznih žarišč in razmer v svetu ter sprejemnih in integracijskih zmogljivosti Republike Slovenije prizadevala za spodbujanje zakonitih in varnih poti oseb, ki potrebujejo zaščito, tako s preselitvami oseb iz tretjih držav v Republiko Slovenijo kot tudi z drugimi dopolnilnimi zakonitimi potmi.

Podcilj 3.6: priprava kontingentnega načrta v primeru aktivacije Zakona o začasni zaščiti razseljenih oseb

Institut začasne zaščite je po svojem bistvu primerljiv z institutom mednarodne zaščite in je enakovredna oblika zaščite, kot je mednarodna zaščita z vidika zaščite posameznika pred vrnitvijo v državo ali regijo izvora, v kateri bi bilo njegovo življenje ogroženo. Začasna zaščita je namenjena razseljenim osebam, ki so državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, ki so morale zapustiti svojo matično državo ali regijo ali so bile evakuirane, zlasti v odgovor na poziv mednarodnih organizacij, in ki se ne morejo vrniti v varne in trajne razmere za življenje zaradi stanja v tej državi in se lahko štejejo med tiste iz točke A 1. člena Konvencije o statusu begunca ali iz drugih mednarodnih in nacionalnih instrumentov, ki dajejo mednarodno zaščito, zlasti so to osebe, ki so pobegnile z območij oboroženih konfliktov ali endemičnega nasilja, in zelo ogrožene osebe ali tiste, ki so bile žrtve sistematičnega ali splošnega kršenja človekovih pravic.

Začasna zaščita pomeni izredni postopek, ki v primeru množičnega prihoda ali neizbežnega množičnega prihoda razseljenih oseb zagotavlja takojšnjo in začasno zaščito takšnim osebam, zlasti če obstaja nevarnost, da sistem mednarodne zaščite ne bo zmožen obravnavati prihoda brez neželenih učinkov na njegovo uspešno delovanje v korist teh oseb in drugih oseb, ki prosijo za mednarodno zaščito.

Izkušnja iz leta 2022, ko je bila v Republiki Sloveniji prvič aktivirana začasna zaščita, kažejo, da je bila uskladitev med organi uspešno izvedena, ob zavedanju, da je bilo ob koncu leta 2023 v Sloveniji okoli 9.000 oseb z začasno zaščito. Upošteva se potrebo po usklajenem medresorskem delovanju in naravo instituta samega, ki pomeni množičen in nenaden prihod oseb, ki jih je treba ustrezno oskrbeti, pa je treba po zgledu podobnega instrumenta na področju mednarodne zaščite vnaprej predvideti različne postopke ter delitev pristojnosti med organi.

STRATEŠKI CILJ 4: NEDOVOLJENO PRISELJEVANJE IN ODPRAVLJANJE TVEGANJ ZA NACIONALNO VARNOST V POVEZAVI Z ORGANIZIRANO KRIMINALITETO

Republika Slovenija je kot članica EU in schengenskega prostora geografsko na tranzitni poti z območja vzhodnega Sredozemlja prek Zahodnega Balkana proti državam zahodne in severne Evrope. Priseljenci z območja vzhodnega Sredozemlja in Zahodnega Balkana sestavljajo večje diaspore v državah zahodne Evrope. V zadnjem desetletju to migracijsko pot množično uporabljajo tudi migranti iz Osrednje Azije in Bližnjega vzhoda. V letu 2022 so državljani Burundija, Indije, Rusije in Kube, Tunizije ter Turčije uporabljali možnost brezvizumskega režima za potovanje na Zahodni Balkan (v Beograd in Sarajevo) ter za nadaljevanje poti proti državam zahodne in severne Evrope.

Standardi nadzora izhajajo iz Zakonika o schengenskih mejah, natančneje pa so opredeljeni v praktičnem priročniku. Sistem skladnega upravljanja meja je določen v Uredbi o evropski mejni in obalni straži. Celotni sistem nadzora in upravljanja meja se vsakih pet let ocenjuje v okviru schengenskih evalvacij. Hkrati Frontex vsako leto v skladu z uredbo oceni naše morebitne ranljivosti glede nadzora meje in oblikuje ustrezna priporočila za njihovo odpravo.

Strategija skladnega upravljanja državne meje Republike Slovenije, sprejeta leta 2021, je integrirana v delo vseh sodelujočih organov, kar omogoča pravočasno in ustrezno prilagajanje različnim vplivom in grožnjam pri nadzoru državne meje. Strategija sledi Tehnični in operativni strategiji evropskega skladnega upravljanja meja, ki jo je v sodelovanju z državami članicami EU sprejela agencija Frontex.

Republika Slovenija je s pridružitvijo Hrvaške schengenskemu območju odpravila sistematični nadzor kopenske meje in hkrati pridobila notranjo mejo, pod katero spadajo tudi letališča za notranje (schengenske) polete in obmorska pristanišča za redne trajektne povezave izključno iz drugih pristanišč na ozemlju schengenskih držav ali v druga pristanišča na ozemlju schengenskih držav, ki se ne ustavljajo v nobenem pristanišču zunaj teh ozemelj.

Kot članica EU je naša država na notranjih mejah zavezana omejevanju sekundarnih migracij ter preprečevanju in odkrivanju vse drugih oblik čezmejne kriminalitete.

Delo policije pomeni izvajanje splošnih policijskih pooblastil, določenih v predpisih EU, predvsem Zakoniku o schengenskih mejah (kontrola znotraj ozemlja), in notranji zakonodaji, predvsem Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (na primer ugotavljanje identitete oseb, varnostni pregled, zaseg predmetov) ter Zakonu o nadzoru državne meje (na primer izravnalni ukrepi). Zakon o nalogah in pooblastilih policije določa policijska pooblastila in način izvedbe, dodatno pa jih opredeljuje še Pravilnik o policijskih pooblastilih.

Delo policije temelji na izvajanju izravnalnih ukrepov, s poudarkom na preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju čezmejne kriminalitete. V okviru tega se bodo na nesistematičen način, v skladu z Zakonom o nadzoru državne meje in na podlagi analiz tveganj, izvajali izravnalni ukrepi.

Policija v okviru svojih postopkov osebe, pri katerih je mogoče sklepati, da želijo v Republiki Sloveniji zaprositi za mednarodno zaščito, o tej možnosti informira, po izraženi nameri za mednarodno zaščito pa izvede tako imenovani predhodni postopek.

Policija je pristojna za vračanje tujcev, ki nezakonito prebivajo v državi ali so nezakonito vstopili v državo ter ne izpolnjujejo pogojev za vstop v državo in prebivanje v državi, ter za njihovo nastanitev do izvršitve vračanja. Vračanje in nastanitev navedenih tujcev se izvedeta na podlagi odločbe. Tujci se vračajo v države, prek katerih so vstopili v Republiko Slovenijo, in/ali, kadar je to mogoče, v državo izvora. Vračanje tujcev, ki jih je po nezakonitem prestopu meje mogoče kmalu vrniti v sosednjo državo, se izvede na podlagi dvostranskih sporazumov za vračanje in sprejem tujcev. Vračanje v državo izvora se izvaja v skladu z dvostranskimi sporazumi in sporazumi EU za vračanje ter na podlagi mednarodne obveznosti vseh držav članic Združenih narodov o sprejemu lastnih državljanov.

Podcilj 4.1: nedovoljeno priseljevanje

Na podlagi primerjave statističnih podatkov obravnavanih kaznivih dejanjih je delež kaznivega dejanja »prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države« po 308. členu Kazenskega zakonika v povprečju približno 0,75 %¹⁵ vseh obravnavanih kaznivih dejanj v Republiki Sloveniji.

Iz podatkov državnega tožilstva na podlagi gibanja letnega števila ovadb za kaznivo dejanje po 308. členu KZ-1 izhaja, da je bilo kaznivo dejanje v strmem porastu od povečanega prihoda beguncev in drugih migrantov v letu 2015 do leta 2019, ko je doseglo vrh, v letih 2020 in 2021 pa je opazen upad.

Zaradi prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države so državna tožilstva tako leta 2019 prejela kar štirikrat več kazenskih ovadb kot prej – za 224 kaznivih dejanj (leta 2018: za 51, leta 2017: za 48 in leta 2016: za 26 kaznivih dejanj). V letu 2020 so državna tožilstva zaradi prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države prejela kazenske ovadbe za 178 kaznivih dejanj, leta 2021 pa za 114 kaznivih dejanj.

Leta 2022¹⁶ so državna tožilstva zaradi kaznivega dejanja prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države tako prejela kazenske ovadbe za 194 kaznivih dejanj, kar je več kot v preteklih letih (leta 2021: 114 kaznivih dejanj, leta 2020: 178 kaznivih dejanj). Skupaj z devetimi kaznivimi dejanji iz prejšnjega obdobja so obravnavala 203 tovrstna kazniva dejanja (leta 2021: 128 kaznivih dejanj). Od tega je bilo zavrženih ovadb za devet kaznivih dejanj (leta 2021: 17 kaznivih dejanj, leta 2020: 46 kaznivih dejanj, leta 2019: 74 kaznivih dejanj). Pripor je bil odrejen v zvezi s 122 kaznivimi dejanji.

Po očitnem zmanjšanju pripada leta 2021 zaradi izvajanja preventivnih ukrepov nadzora državnih meja v zvezi z epidemijo covid-19 je bilo leta 2022 zaznati ponoven porast izvajanja predmetnega kaznivega dejanja. Poudariti je treba, da obravnava tovrstnih kaznivih dejanj pomeni močno obremenitev državnega tožilstva, saj se zoper storilce teh kaznivih dejanj v pretežnem delu obravnavanih zadev predlaga odreditev pripora, kar zlasti bremeni dežurno službo.

Glede na sestavo obravnavanih ilegalnih prebežnikov, ki so večinoma državljani azijskih držav, pa je v praksi zaznati predvsem težavo pri zagotavljanju prevajalcev za nekatere manj pogoste skupine jezikov, kar otežuje učinkovito izvajanje ukrepov v primeru zaslišanja prič ob uporabi 149. člena Zakona o kazenskem postopku.

Za ustrezno reševanje problematike nedovoljenih migracij bo policija nadaljevala ugotavljanje zakonitosti vstopa v državo in/ali prebivanja v njej, in sicer na zunanjih mejah pri mejni kontroli (letališča in pristanišča), na notranjih mejah in v notranjosti pa z doslednim izvajanjem izravnalnih ukrepov ter poostrenimi ciljnim aktivnostmi policije v notranjosti države.

Izvajala bo dosledno vračanje oseb, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v Republiko Slovenijo in schengensko območje, in sicer na podlagi dvostranskih sporazumov o vračanju in odstranjevanju tujcev v matične države. Izveden bo pregled zakonodaje s področja mednarodne zaščite, da se preprečijo ali omejijo zlorabe instituta mednarodne zaščite in zagotovi razbremenitev policije z večkratnimi ponovnimi postopki, izvajanjem večkratnih prevozov v azilni dom in podobno. Policija bo stremela k temu, da izkoristi vse pravne možnosti za vrnitev oziroma odstranitev vseh tujcev, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop in prebivanje na ozemlju Republike Slovenije.

¹⁵ Obdobje 2018–2022.

¹⁶ Spletna povezava do Skupnega letnega poročila o delu državnih tožilstev za leto 2022: <https://www.dt-rs.si/files/documents/Letno%20poro%C4%8Dilo%20DT%20za%20leto%202022.pdf>.

Izboljšati in nadgraditi je treba tudi sodelovanje s predstavništvu tretjih držav v smislu ugotavljanja in potrjevanja identitete njihovih državljanov, ki so v postopku odstranitve iz države. Posebna pozornost bo namenjena državam, ki sestavljajo največji delež držav izvora tistih migrantov, ki jim je bila izdana odločba o vrnitvi.

Pri vračanju bo policija intenzivno sodelovala z agencijo Frontex tako na področju izmenjave izkušenj kot pri usposabljanjih, skupnih operacijah vračanja in identifikacijskih postopkih državljanov tretjih držav.

Foto: Ministrstvo za notranje zadeve

Nadzor državne meje

Nezakonito prebivanje

Z vstopom Republike Hrvaške v schengensko območje je slovenska policija prenehala izvajati sistematični nadzor meje z Republiko Hrvaško. To povečuje možnost zlorab zakonitega vstopnega naslova ter zlorab na področju dela, zaposlovanja in samozaposlovanja tujcev.

V skladu z reorganizacijo policije je večinski del nalog, povezanih z vstopom in prebivanjem tujcev, prenesen na policijske postaje za izravnalne ukrepe (PPIU), delno pa tudi na policijske postaje v skupine za izravnalne ukrepe.

Posamezna PPIU ima skupino za izvajanje izravnalnih ukrepov in skupino za obravnavo tujcev. Polisti skupin za obravnavo tujcev imajo poleg splošnih veščin tudi posebne veščine in znanje, potrebne za delo na tem področju. Skupine za obravnavo tujcev bodo izvajale naloge glede nadzora nad nezakonitim/zakonitim prebivanjem tujcev in pomoči pri tem ter ugotovljale fiktivne prijave prebivališč in izvajale postopke s tujci, ki nezakonito prebivajo na območju Republike Slovenije in EU.

Tujce, ki jim bo izdana odločba o vrnitvi, bo policija spodbujala, da prostovoljno zapustijo Republiko Slovenijo in s tem območje EU, ter jim pri tem ponudila možnost brezplačnega pravnega svetovanja in pomoči pri vrnitvi v svojo državo, ki ju nudijo nevladne organizacije.

Izboljšati in nadgraditi je treba tudi sodelovanje ter izmenjavo informacij z drugimi organi, ki so pristojni za izvajanje nalog glede prebivanja, dela in samozaposlovanja tujcev, ter z organi, ki so pristojni za izdajo dovoljenj za prebivanje. S tovrstnimi službami je cilj izvedba skupnih, celovitih nadzorov nad prebivanjem in zaposlovanjem tujcev.

Naloge se izvajajo ves čas, tako med rednim delom kot v sklopu posameznih poostrenih nadzorov.

Podcilj 4.2: varnostni dejavniki

Republika Slovenija je kot članica EU podvržena istim varnostnim grožnjam kot druge države EU, vključno s pojavnimi oblikami resnih in organiziranih oblik kriminalitete in terorizma. Zaradi objektivnih dejavnikov se narava in obseg teh pojavov v Republiki Sloveniji ponekod pomembno razlikujeta od tovrstnih pojavov v drugih državah EU.

Na javno varnost Republike Slovenije v veliki meri vplivajo pojavi in procesi, ki potekajo na območju Zahodnega Balkana in na globalnem obrobju EU, zlasti regiji MENA (Bližnji vzhod in severna Afrika), ter vojaški spopadi v neposredni bližini vzhodno od EU. Regionalna varnostna tveganja se spreminjajo na svetovni ravni.

Republika Slovenija je zaradi svoje lege, kulturnih, manjšinskih, jezikovnih in zgodovinskih okoliščin ter geoeonomskih interesov pod vplivom procesov, ki oblikujejo politično, družbeno, gospodarsko in varnostno podobo Zahodnega Balkana ter posledično tudi organiziranega kriminala.

Varnostno nestabilne razmere na obsežnem območju regije MENA, Afganistana in Pakistana ter družbena in gospodarska negotovost v številnih azijskih in afriških državah bodo dolgoročno vplivale na problematiko priseljevanja s teh območij. Na povečanje priseljevanja vplivajo tudi okoljsko-podnebne spremembe. Balkanska pot je po številu migrantov, ki jo prečkajo, v zadnjem obdobju med bolj obremenjenimi vstopnimi smermi proti EU.

Preprečevanje organizirane kriminalitete v povezavi s priseljevanjem

Slovenija bo izvajala aktivnosti, s katerimi bo preprečevala delovanje organiziranih hudodelskih združb, ki z zlorabo zakonitih instrumentov pridobivajo, zbirajo ali organizirajo nedovoljeno priseljevanje in na takšen način spodbujajo nedovoljeno priseljevanje iz držav izvora.

Zaradi same problematike sekundarnega priseljevanja je ob tako imenovanem reaktivnem odzivu treba povečati proaktivne dejavnosti policije, predvsem v obliki odkrivanja, preiskovanja in preprečevanja delovanja organiziranih hudodelskih združb. Dejavnosti policije morajo biti na vseh ravneh usmerjene v zaznavo kaznivih dejanj, povezanih z nedovoljenim priseljevanjem (v povezavi z delovanjem organiziranih kriminalnih združb in terorizma).

Za izvajanje teh ukrepov je treba okrepiti sodelovanje in izmenjavo informacij z Europolom, policijami držav članic EU in tretjih držav. Pri tem je treba spodbujati pravočasno mednarodno izmenjavo ugotovitev in kriminalističnih obveščevalnih podatkov ter izvedbe skupnih preiskav z namenom usklajenega in učinkovitega preprečevanja nedovoljenega priseljevanja in organizirane kriminalitete.

Policija bo izvajala tudi dejavnosti iz projekta Evropske večdisciplinarne platforme proti grožnjam kriminala EMPACT) na področju tihotapstva ljudi in povezane dejavnosti iz letnih operativnih akcijskih načrtov. Pri tem sodeluje z drugimi državami članicami EU, tretjimi državami, Europolom, Frontexom in Interpolom.

Preprečevanje trgovine z ljudmi

Trgovina z ljudmi je kaznivo dejanje, opredeljeno v 113. členu Kazenskega zakonika. Usklajevanje dejavnosti in medsebojno sodelovanje vseh institucij in civilne družbe poteka prek Službe za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi na Ministrstvu za notranje zadeve, nacionalnega koordinatorja za boj proti trgovini z ljudmi ter v okviru delovanja Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi. Dejavnosti se izvajajo na podlagi letnih akcijskih načrtov za boj proti trgovini z ljudmi.

Policija bo nadaljevala izvajanje dejavnosti, ki bodo usmerjene tudi v prepoznavo drugih, slabše prepoznanih oblik izkoriščanja žrtev trgovine z ljudmi. Ob tem bo posebna pozornost namenjena odkrivanju žrtev trgovine z ljudmi med otroki, delavci migranti, nezakonitimi migranti in drugimi ranljivimi skupinami, tako v postopkih pridobivanja mednarodne zaščite, statusa begunca kot pri odstranjevanju tujcev iz države.

V skladu s Strategijo EU za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2021–2025 bodo prizadevanja usmerjena tudi v izboljšanje digitalne zmogljivosti služb kazenskega pregona in strokovnega znanja za sledenje tehnološkemu razvoju.

Policija bo na področju boja proti trgovini z ljudmi še naprej sodelovala z državami članicami EU, s tretjimi državami, agencijama Europol in Interpol ter izvajala dejavnosti iz letnih operativnih akcijskih načrtov projekta EMPACT – trgovina z ljudmi.

Žrtve kaznivih dejanj

Žrtvam kaznivih dejanj morata biti zagotovljeni ustrezna pomoč in zaščita v predkazenskem in kazenskem postopku ne glede na to, ali gre za državljane Republike Slovenije ali tujce. Oškodovancev (in tudi obdolžencev) kaznivih dejanj ni mogoče razumeti le kot dokazno sredstvo, ampak so to subjekti kazenskega postopka s pravicami in dolžnostmi.

V zvezi s tem so že bili narejeni pomembni koraki: možnost oprostitve dolžnosti pričanja zaradi zaščite družinske lojalnosti priče in zaščite pred hudo sramoto, znatno materialno škodo in kazenskim pregonom; celovita ureditev zaščite prič, njihovih bližnjih sorodnikov ter drugih oseb, katerih življenje ali telo je ogroženo zaradi udeležbe v predkazenskem in kazenskem postopku s sprejetjem Zakona o zaščiti prič; uvedba posebno obzirne obravnave žrtev, ki so ranljive, možnost spremstva zaupne osebe v postopku in individualna ocena vsake žrtve, informiranje žrtve tako o njenih pravicah kot tudi o pobegu ali odpustu storilca iz pripora ali zapora in možnost zaslišanja v varni sobi.

Navedene pravice žrtev v predkazenskih in kazenskih postopkih so bile uveljavljene z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku, v zvezi s katerim je bila pri Ministrstvu za pravosodje oblikovana tudi izvedbena skupina, v katero so bili vključeni vsi ustrezni deležniki, vključno s predstavniki nevladnih organizacij. Izvedbena skupina je med drugim oblikovala zloženko o pravicah žrtev kaznivih dejanj, ki je bila natisnjena v več jezikih, ter delovni pripomoček za oceno ogroženosti žrtev kaznivih dejanj zaradi ponovne in sekundarne viktimizacije, maščevanja in ustrahovanja. Na največjih dveh sodiščih (torej v Ljubljani in Mariboru) sta se oblikovali posebni službi za pomoč in podporo žrtvam kaznivih dejanj, ki so udeleženci sodnih postopkov, največkrat kot priče.

Odškodnine žrtvam nasilnih naklepnih dejanj in njihovim svojcem

Veljavni Zakon o odškodnini žrtvam kaznivih dejanj¹⁷ (ZOZKD) poleg materialnih pogojev za priznanje odškodnine ne določa več formalnega pogoja za uveljavljanje odškodnine, in sicer državljanstva Republike Slovenije ali druge države članice EU. Navedeni zakonski pogoj je pomenil oviro pri uveljavljanju odškodnine za vse državljane tretjih držav, ki so bili žrtve nasilnih naklepnih dejanj na ozemlju Republike Slovenije, torej tudi za migrante.

Novela ZOZKD, s katero je bil odpravljen formalni pogoj državljanstva za priznanje odškodnine, je bila pripravljena na pobudo varuha človekovih pravic in velja od 27. julija 2023. Zdaj lahko pravico do odškodnine, ki jo zagotavlja država, pod enakimi pogoji uveljavljajo vse osebe, ki so žrtve nasilnih naklepnih dejanj na ozemlju Republike Slovenije, torej tudi migranti.

Foto: Freedomz, Superohmo

Žrtvam kaznivih dejanj morata biti zagotovljeni ustrezna pomoč in zaščita v predkazenskem in kazenskem postopku ne glede na to, ali gre za državljane Republike Slovenije ali tujce

¹⁷ Informacije za žrtve v predkazenskem in kazenskem postopku so na voljo tudi na naslednji spletni povezavi: [Pravice žrtev in prijava kaznivih dejanj | GOV.SI](https://www.gov.si/pravice-zrtev-in-prijava-kaznivih-dejanj/).

III. IZVEDBENE AKTIVNOSTI

	Cilj	Nosilec	Sodelujoči resorji	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir financiranja
1.	Zunanje delovanje za zagotavljanje urejenega in varnega priseljevanja s posebnim poudarkom na zaščiti življenj in dostojanstva priseljencev	MZEZ			
Splošni ukrepi					
1.1	Delovanje na multilateralni, regionalni in bilateralni ravni Ukrepi za doseg cilja: 1.1.1 Aktivna udeležba Slovenije na vseh svetovnih in regionalnih preglednih platformah ter v drugih multilateralnih procesih za izvajanje svetovnega dogovora o varnih, urejenih in zakonitih migracijah Merljivi kazalniki ukrepa: • prizadevanja za krepitev dopolnilnih poti s ciljem zmanjšanja nezakonitega priseljevanja • posebna oskrba in zaščita ranljivih skupin, zlasti otrok, mladoletnikov brez spremstva in žensk • opolnomočenje priseljencev s ciljem izboljšanja mednarodnih politik utemeljenih na aktivnem sodelovanju in izkušnjah priseljencev • izvedba reprezentativne raziskave o profilih, položaju, potrebah in namerah prisilno razseljenih oseb (osebe z mednarodno zaščito ter osebe z začasno zaščito) 1.1.2 Krepitev sodelovanja Slovenije z regionalno pisarno UNHCR za Srednjo Evropo Merljivi kazalniki ukrepa: • aktivno sodelovanje in izmenjava stališč na področju aktualnih globalnih in regionalnih vsebin iz mednarodnega prava človekovih pravic, mednarodnega humanitarnega prava in zaščite civilistov v času nestalnega članstva RS v Varnostnem svetu OZN	MZEZ	MNZ, UOIM, MDDSZ		
		UOIM		2026	20.000 EUR
				kontinuirano	glej podcilj 3.5
				kontinuirano	glej podcilja 3.2 in 3.3
				kontinuirano	ni finančnih posledic
				kontinuirano	proračun za delovanje v času nestalnega članstva v VS OZN

	1.1.3 Krepitev sodelovanja Slovenije z IOM Merljivi kazalniki ukrepa: - sodelovanje v prizadevanjih in projektih na temo mobilnosti, podnebnih sprememb in degradacije okolja (obravnavna temeljnih vzrokov za priseljevanje) 1.1.4 Krepitev dvostranskega sodelovanja z državami izvora in tranzita Merljivi kazalniki ukrepa: - prizadevanja za krepitev celovitega sodelovanja, ki poudarja pomen povezave med priseljevanjem in razvojem (področje izobraževanja, digitalizacije ter okoljska vprašanja in gozdarstvo)			kontinuirano	proračun za delovanje v času nestalnega članstva v VS OZN
	1.2 Obravnava vzrokov za priseljevanje Ukrepi za doseg cilja: 1.2.1 Izpolnjevanje zaveze o povečanju deleža BNP za uradno razvojno pomoč, katere cilji so odprava revščine, zmanjševanje neenakosti in doseganje trajnostnega razvoja v partnerskih državah Merljivi kazalniki ukrepa: - uresničevanje ciljev, povezanih s temeljnimi vzroki za migracije 1.2.2 V prihodnjih načrtovanih razvojnih partnerstev v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja si bo Slovenija prizadevala za vključevanje razvojnih projektov, ki bi bolj ciljno in neposredno obravnavali priseljevanje ter hkrati uresničili strateški prednostni nalogi: - dostojno delo, produktivna zaposlenost in trajnostni gospodarski razvoj (cilj trajnostnega razvoja št. 8) - miroljubne in vključujoče družbe ter učinkovite, odgovorne in pregledne ustanove (cilj trajnostnega razvoja št. 16) Merljivi kazalniki ukrepa: - razvojni projekti Pri tem izobraževanje ostaja pomembno področje in sredstvo za uresničevanje obeh ukrepov 1.3.1 in 1.3.2	MZEZ	vsi resorji v sodelovanju z MZEZ kot nacionalnim koordinatorjem	kontinuirano	sredstva načrtujejo tisti proračunski uporabniki, ki izvajajo aktivnosti
					ni finančnih posledic

	1.2.3 Izvajanje projektov v obdobju 2023-2025, neposredno povezanih z zmanjševanjem priseljevanja Merljivi kazalniki ukrepa: • razvojni projekt v Sudanu 2023-2025: notranje razseljenim skupnostim se bo postavilo črpališče vode, napeljala se bo voda in nadgradili se bodo vodnjaki, s čimer se bo zagotovil dostop do pitne vode za približno 6000 ljudi. V okviru projekta se bodo izvajala tudi usposabljanja o izboljšanih in odpornih kmetijskih praksah, vzpostavile zadruga ter varčevalne in posojilne sheme. Hkrati se bodo članom in članicam zadrug podelilo semena in napeljali namakalni sistemi. Usposobljene bodo skupnostne mreže za zaščito pred nasiljem, žrtvam nasilja bo zagotovljena psihosocialna, zdravstvena in pravna pomoč • razvojni projekt v Južnem Sudanu 2023-2025: projekt omogoča večjo varnost preskrbe s hrano in pitno vodo ter gradi odpornost proti prihodnjim krizam v štirih zveznih državah in sicer z zagotavljanjem nujne pomoči s hrano, usposabljanjem za boljše in podnebno pametne kmetijske prakse, zagotovitvijo semen, živali in orodja za obdelovanje, z gradnjo nasipov za preprečevanje poplav, vzpostavljanjem skupin za varčevanje in z zagonom gospodarskih dejavnosti. Vzpostavili bodo tudi skupine za kartiranje, pripravo in izvedbo načrta za zmanjševanje tveganj nesreč povezanih z okoljskimi spremembami. Poleg tega bo zgrajenih 12 varnih prostorov za ženske in dekleta ter 12 za otroke in mladino, ki jim grozi spolno nasilje zaradi spola ali so žrtve tega nasilja 1.2.4 Posredno odpravljanje vzrokov migracij in razvojne dejavnosti, ki neposredno naslavlja vzroke za priseljevanje in priseljence Merljivi kazalniki ukrepa: • MZEZ lahko v sodelovanju z izvajalskimi ustanovami, NVO, resorji in mednarodnimi organizacijami pripravi razvojni program in/ali projekte za izbrane partnerske države, ki bo obravnaval odpravo vzrokov migracij (odprava revščine, trajnostni razvoj, dostojno delo, produktivna zaposlenost, trajnostni gospodarski razvoj, izgradnja socialnih sistemov ter razvoj miroljubne in vključujoče družbe ter učinkovitih, odgovornih in preglednih ustanove), in predloge projektov, ki bodo neposredno usmerjeni v odpravo vzrokov migracij in/ali zaščito migrantov (ozaveščanje migrantov, upravljanje migracij, krepitev inštitucij na področju azila in upravljanja migracij)			2024-2025 2024-2025 kontinuirano	300.000 EUR 300.000 EUR finančne posledice bodo ocenjene v okviru priprave razvojnih programov ali projektov

1.3	Podnebne spremembe in mobilnost Ukrepi za doseg cilja: 1.3.1 Aktivna udeležba Slovenije v vseh vodilnih multilateralnih procesih na temo podnebja, vode in prehrane, ki pozitivno vplivajo na blaženje in preprečevanje priseljevanja zaradi podnebnih sprememb Merljivi kazalniki ukrepa: - aktivna udeležba na podnebnih COP-ih na temo priseljevanja - aktivno sodelovanje v pripravah na naslednjo Vodno konferenco OZN in skrb za upoštevanje vidika priseljevanja - vnos tematike priseljevanja v delo skupin prijateljev in koalicij na področju podnebja, vode, prehrane in varnosti 1.3.2 Posebna skrb za ženske in otroke na presečišču podnebnih sprememb in priseljevanja Merljivi kazalniki ukrepa: - politična podpora koalicijam, skupinam in skladom, ki skrbijo za ženske in otroke na področju podnebja in vode 1.3.3 Prizadevanja na področju izobraževanja in uporabe novih tehnologij v korist blaženja priseljevanja zaradi podnebnih sprememb Merljivi kazalniki ukrepa: - sodelovanje s slovenskimi izobraževalnimi ustanovami in tehnološkimi instituti pri prenosu znanja in novih tehnologij s ciljem preprečevanja in blaženja priseljevanja zaradi podnebnih sprememb - letna izvedba pospeševalnika podnebnega prilagajanja Zelene skupine - širitev Vodne platforme Zelene skupine	MZEZ	MOPE, MNVP, MKGP	kontinuirano kontinuirano kontinuirano	20.000 EUR letno ni finančnih posledic 20.000 EUR letno
1.4	Sodelovanje v mednarodnih civilnih misijah kriznega upravljanja Ukrepi za doseg cilja: 1.4.1 Preučitev možnosti za okrepitev sodelovanja v okviru mednarodnih operacij in misij Merljivi kazalniki ukrepa: izvedba postopka v okviru Strategije RS za sodelovanje v mirovnih operacijah in misijah	MZEZ	MORS, MNZ	kontinuirano	ni finančnih posledic

2.	Spodbujanje priseljavanja zaradi zaposlitve ali dela z namenom zmanjšanja strukturnih neskladij na slovenskem trgu dela na družbeno odgovoren način ter upošteva globalni kontekst	MDDSZ	MNZ, MJU		
2.1	Identifikacija potreb po ustrezni delovni sili Ukrepi za doseg cilja: 2.1.1 Vzpostavitev platforme trga dela ki vključuje povezovanje projektnih aktivnosti z namenom vzpostavitve s sodobno tehnologijo in metodologijo podprtega orodja, ki bo omogočalo oblikovanje kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih napovedi potreb trga dela po poklicih in kompetencah, prikaz podatkov iz napovedi in iz realnega časa, ugotavljanje vrzeli v poklicih in kompetencah glede na napovedi in neskladja v realnem času ter oblikovanje predlogov umestitve ustreznih kompetenc v obstoječe in morebitne nove programe izobraževanja / usposabljanja glede na potrebe trga dela/ugotovljene vrzeli v poklicih in kompetencah.	MDDSZ	MGTS	v obdobju izvajanja Evropskega socialnega sklada (21-27)	2.200.000 EUR
2.2	Sklenitev dvostranskih sporazumov o zaposlovanju ter socialnem zavarovanju z določenimi tretjimi državami in mednarodne aktivnosti	MDDSZ		kontinuirano	ni finančnih posledic
2.3	Izboljšanje zakonodajnega okvirja, poenostavitev postopkov zaposlovanja tujcev in odprava administrativnih ovir Ukrepi za doseg cilja: 2.3.1 Izvedba ukrepov, opredeljenih v Končnem poročilu o delu Medresorske delovne skupine za odpravo administrativnih ovir s področja upravnih zadev tujcev in načrt odprave (administrativnih) ovir pri delu organov na prvi stopnji; 010-110/2022-253	MNZ, MJU			
		opredeljeno v poročilu	opredeljeno v poročilu	opredeljeno v poročilu	
2.4	Zaščita pravic delavcev	MDDSZ			

2.5	Internacionalizacija in mobilnost na področju visokega šolstva kot pomembna dejavnika urejenih in varnih migracij ter priseljevanja zaradi zaposlitve ali dela Ukrepi za doseg cilja: 2.5.1 Zagotovitev pogojev za krepitev stopnje vključenosti visokošolskih zavodov v evropski visokošolski prostor (EHEA) in izboljšanje stopnje in kakovosti dohodne in odhodne mobilnosti študentov, visokošolskih učiteljev in raziskovalcev Merljivi kazalniki ukrepa: • število slovenskih univerz v zavezništvi evropskih univerz • število mednarodnih skupnih študijskih programov • podatki o mednarodni mobilnosti • število študijskih programov, ki se v Sloveniji izvajajo tudi v tujem jeziku • število mednarodnih in dvostranskih sporazumov na področju visokošolskega izobraževanja, raziskovanja in izmenjav	MVZI		kontinuirano	Finančna sredstva se bodo zagotavljala iz več virov: (1) financiranje projektnih gostovanj na slovenskih visokošolskih zavodih in raziskovalnih organizacijah - integralni proračun (letno 2022, 2023 in 2024, 3.000.000 EUR) (2) podpora sodelovanja visokošolskih zavodov v zavezništvi Evropske univerze - razvojni steber financiranja študijske dejavnosti po Zakonu o visokem šolstvu - integralni proračun, obseg financiranja bo odvisen od pogajanj z visokošolskimi zavodi v 2024, realizacija je predvidena do 2026

					(3) umestitev internacionalizacije kurikuluma v visokošolsko izobraževanje - razvojni steber financiranja študijske dejavnosti po Zakonu o visokem šolstvu, integralni proračun, obseg financiranja bo odvisen od pogajanj z visokošolskimi zavodi v 2024, realizacija je predvidena do 2026 (4) uvedba strojnega prevajanja za delo s tujimi študenti – integralni proračun, v obdobju od 2024 do 2025 (300.000 EUR)
3.	Zaščita življenja in dostojanstva priseljencev ob upoštevanju temeljnih človekovih pravic in svoboščin ter načela solidarnosti	MNZ	UOIM, Policija		
3.1	Zagotavljanje hitrih in učinkovitih postopkov za ugotavljanje upravičenosti do mednarodne zaščite Ukrepi za doseg cilja: 3.1.1 Zagotoviti zadostno število usposobljenega kadra za vodenje postopkov mednarodne zaščite 3.1.2 Zagotavljanje stalnega izobraževanja javnih uslužbencev s področja človekovih pravic in mednarodne zaščite			kontinuirano ter glede na potrebe in trende kontinuirano	sredstva bodo zagotovljena v okviru financiranja kontingentnega načrta¹ sredstva zagotovljena v okviru programa AMIF (15.000 EUR za leto 2024)

¹ Kontingentni načrt Republike Slovenije za zagotovitev nastanitve in oskrbe v primeru povečanja števila proslincev za mednarodno zaščito in vlagateljev namere ter za izvajanja postopkov mednarodne zaščite; dokument Vlade RS št. 007-120/2022/53 z dne 17.2.2023

	3.1.3 Uresničevanje pogojev za zagotavljanje temeljnih postopkovnih jamstev prosilcev za mednarodno zaščito, posebej ranljivim skupinam oseb 3.1.4 Posodobiti obstoječi informacijski sistem tako, da bo zagotavljal sodobno podporo postopkov, njihovo preglednost ter njihovo administrativno razbremenitev			kontinuirano	sredstva zagotovljena v okviru programa AMIF (1.041.000 EUR za leto 2024, 3.818.373 EUR do leta 2027)
				konec leta 2024	sredstva zagotovljena v okviru programa AMIF (37.333 EUR za leto 2024)
3.2	Zagotavljanje ustreznih kapacitet za prosilce za mednarodno zaščito Ukrepi za doseg cilja: 3.2.1 zagotoviti ustrezne nastanitvene možnosti za ranljive skupine 3.2.2 izbrati nove lokacije v lasti države, ki so trenutno proste oziroma niso polno zasedene ali pridobiti nove objekte preko javnih razpisov 3.2.3 spremeniti zakonodajo, ki bi v primerih, ko je v azilnem domu ali njegovi izpostavi kapaciteta za posamezno skupino oseb presežena omogočala, da lahko Vlada Republike Slovenije s sklepom določi objekt ali zemljišče za nastanitev prosilcev za mednarodno zaščito, ki je lahko v neskladju s prostorskim izvedbenim aktom 3.2.4 pripraviti komunikacijsko strategijo Vlade Republike Slovenije, da se lokalne skupnosti ustrezno obvešča o vzpostavitvi novih nastanitvenih objektov 3.2.5 sprejeti zakonodajo, ki bi celostno urejala področje mladoletnikov brez spremstva, ne samo njihove namestitve 3.2.6 spremeniti zakonodajo glede razselitve prosilcev za mednarodno zaščito na zasebne naslove Merljivi kazalniki ukrepov: • sprememba Zakona o mednarodni zaščiti • pripravljena komunikacijska strategija • vzpostavitev novih kapacitet za namestitve prosilcev	UOIM	MNZ	kontinuirano	ni finančnih posledic
				2024	ni finančnih posledic
				2024	ni finančnih posledic
				2025	ni finančnih posledic
				2024	ni finančnih posledic
				2024	ni finančnih posledic

3.3	Zagotavljanje zaščite ranljivim skupinam priseljencev Ukrepi za doseg cilja: 3.3.1 Oskrba žrtev trgovine z ljudmi v varnem prostoru in ozaveščanje ciljnih populacij Zagotavljati tako domnevnim kot identificiranim žrtvam trgovine z ljudmi namestitev v varnem prostoru, ki je nadaljevanje programa krizne namestitve in dolgotrajnejša oblika pomoči žrtvam trgovanja. Ob vsaki vključitvi žrtve v program Oskrbe žrtev trgovine z ljudmi – varni prostor nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi imenuje multidisciplinarno skupino, ki spremlja izvajanje programa, sprejema odločitve o izvedbi dodatnih ukrepov za zagotavljanje žrtvine varnosti ali o spremembi individualnega programa pomoči in odloča o izgubi pravice žrtve do programa. V okviru projekta se zagotavlja tudi ozaveščanje ranljivih skupin. Žrtvam trgovine z ljudmi bodo zagotovljeni celovita pomoč, podpora in oskrba med predkazenskim in kazenskim postopkom ter priprava v smislu socializacije in ponovne vključitve v vsakdanje življenje. Za vse, ki se želijo zaposliti v Republiki Sloveniji, za tiste, ki nezakonito prestopajo državno mejo, prosilce za začasno zaščito in za prosilce za mednarodno zaščito (s posebnim poudarkom na mladoletnikih brez spremstva in samskih ženskah) bo pripravljeno informativno gradivo o trgovini z ljudmi v njim razumljivih jezikih, ki bo na razpolago na diplomatsko-konzularnih predstavništvih, mejnih prehodih in upravnih enotah ter v azilnem domu in centru za tujce. 3.3.2 Zagotavljanje (re)integracije žrtev trgovine z ljudmi v družbo po zaključku izvajanja projektov »Oskrba žrtev trgovine z ljudmi«. Izvedba projekta reintegracije, v okviru katerega se bodo izvajali ukrepi in aktivnosti vključevanja žrtev trgovine z ljudmi v izobraževalni sistem, na trg delovne sile, v pridobivanja in izboljševanja poklicnih spretnosti in kvalifikacij in v ustrezno varstvo ali sprejem v družino ali ustrezno varstveno ustanovo (slednje velja za otroke).	MNZ	UOIM, Policija, MDDSZ pristojna ministrstva	kontinuirano kontinuirano	95.000 EUR za leti 2024 in 2025 75.000 EUR za leti 2024 in 2025

	3.3.3 Senzibilizacija strokovnih delavcev, ki pri svojem delu prihajajo v stik s potencialnimi žrtvami trgovine z ljudmi Izvedba rednih usposabljanj v skladu z Akcijskim načrtom za boj proti trgovini z ljudmi.		IRSD FURS UOIM Policija MDDSZ MZZ	kontinuirano	UOIM ima za namen informiranja proslincev za mednarodno zaščito o nevarnostih trgovine z ljudmi ter podporo potencialnim žrtvam znotraj AMIF projektov zagotovljeno 280.000 EUR do konca leta 2027, za izvajanje dodatne podpore mladoletnikom brez spremstva 1.050.000 EUR do konca leta 2027, za psihiatrično ter psihoterapevtsko pomoč za prosilce za mednarodno zaščito ter osebe z mednarodno zaščito 1.420.000 EUR do konca leta 2027
3.4	Urejanje problematike sovražnega govora in drugih oblik sovražnosti proti priseljencem Ukrepi za doseg cilja: 3.4.1 Obravnavanje prekrškov s področja vzbujanja nestrpnosti Prepoznavna elementov kršitev 20. člena Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZRJM-1)² in dosledna obravnava vseh zaznanih kršitev Merljivi kazalniki ukrepa: • število in analiza obravnavanih kršitev 3.4.2 Izboljšanje standardov obravnave oblik sovražnosti 3.4.2.1 Usposabljanje in sodelovanje Merljivi kazalniki ukrepov: • število usposabljanj in število udeležencev • število in oblike sodelovanja policije v sklopu medagencijskega in vseskupnostnega sodelovanja	Policija Policija	MNZ, UOIM	kontinuirano	ni finančnih posledic

² Zakon o varstvu javnega reda in miru (Uradni list RS, št. 70/06 in 139/20)

3.5	Preselitve oseb, ki potrebujejo mednarodno zaščito iz tretjih držav in druge zakonite poti	MNZ	UOIM	ob odločitvi Vlade RS	finančna sredstva za trajne preselitve zagotovi Evropska komisija po principu fiksnega zneska za vsako preseljeno osebo (10.000 EUR na osebo)
3.6	Priprava kontingentnega načrta v primeru aktivacije Zakona o začasni zaščiti razseljenih oseb³	MNZ	UOIM, MJU	2025	ni finančnih posledic

³ Zakon o začasni zaščiti razseljenih oseb (Uradni list RS, št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo)

4.	Obravnavana nedovoljenih migracij in odpravljanje tveganj za nacionalno varnost v povezavi z organizirano kriminaliteto	Policija	MNZ, MP, SOVA	kontinuirano	1.070.000 EUR za leti 2024 in 2025
4.1	Nedovoljeno priseljevanje Ukrepi za doseg cilja: 4.1.1 Zakonitost vstopa v državo in prebivanje 4.1.2 Izvajanje izravnalnih ukrepov v skladu z Zakonom o nadzoru državne meje (ZNDM-2)⁴ Merljivi kazalniki ukrepa: • število obravnavanih oseb, ki so na nedovoljen način vstopile v RS • število podanih namer za podajo prošnje za mednarodno zaščito • število vrnjenih oseb 4.1.3 Ugotavljanje nezakonitega prebivanja Merljivi kazalniki ukrepa: • število ugotovljenih prekrškov nezakonitega prebivanja • število izdanih odločb o vrnitvi • število izvedenih skupnih nadzorov z drugimi organi, pristojnimi za nadzor nad zakonitostjo prebivanja in zaposlovanja tujcev	Policija	MNZ, MP, SOVA	kontinuirano	
4.2	Varnostni dejavniki Ukrepi za doseg cilja: 4.2.1 Preprečevanje organizirane kriminalitete v povezavi s priseljevanjem Analiziranje stanja in izvajanje poostrenih nadzorov Merljivi kazalniki ukrepa: • izdelani dokumenti, pomembni za oceno stanja in napoved trendov • število in intenziteta primerov, kjer so tujci obravnavani zaradi dejanja z znaki ekstremnega nasilja • število prijetih tihotapcev ljudi • število prijetih trgovcev z ljudmi	Policija	MNZ, MP, SOVA	kontinuirano	

⁴ Zakon o nadzoru državne meje (Uradni list RS, št. 35/10 – uradno prečiščeno besedilo, 15/13 – ZNPPol, 5/17, 68/17, 47/19, 139/20, 161/21, 29/22 in 76/23)

